

Business Failure: A Bibliometric Co-Occurrence and Content Analysis

Morteza Hendijani Fard¹, Zahra Arasti^{2*}, Narges Imanipour³, Ehsan Chitsaz⁴

¹PhD Candidate, Department of Business Creation, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran, Tehran, Iran.

²Associate Professor, Department of Entrepreneurship Development, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran, Tehran, Iran.

³Associate Professor, Department of Business Creation, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran, Tehran, Iran.

⁴Assistant Professor, Department of Entrepreneurship Development, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran, Tehran, Iran.

ARTICLE INFO

Received: 07.25.2022

Revised: 12.17.2022

Accepted: 01.15.2023

Keyword:

Business failure
Entrepreneurial failure
Co-occurrence analysis
Bibliometric analysis
Content analysis

***Corresponding Author:**

Zahra Arasti

Email: arasti@ut.ac.ir

ABSTRACT

Considering the variety of approaches, levels of analysis, and focus points in business failure research, this bibliometric paper aims to build a knowledge map for business failure and entrepreneurial failure studies (published between 2016 and 2021) to identify related key concepts, and to develop a conceptual framework. In terms of methodology, we conduct a co-occurrence analysis on business failure and entrepreneurial failure. Then, using a content analysis of the key concepts identified in the co-occurrence analysis, we develop a conceptual framework of the studies. This research uses a mixed approach; after quantitative analysis of data (published research between 2016 and 2021 on WOS database) using co-occurrence analysis, qualitative content analysis of keywords derived from co-occurrence analysis is conducted. The findings show that the word "business failure" has the most occurrences with the words "performance", "strategy", "innovation", "failure", "growth", and "behavior". In addition, the word "entrepreneurial failure" has the most occurrences with the words "decision making", "self-efficacy", "perspective", "learning from failure", "persistence", and "self". Based on the results of the content analysis, the studies are divided into 6 general categories: typologies of business failure, post-failure processes, bankruptcy prediction models and financial ratios, determinants of business survival and growth, individual factors affecting the entrepreneurial failure, and environmental and institutional factors affecting business failure. Finally, practical implications and future research are discussed.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Research on business failure has a long history and began in the 1960s. Scholars have different perspectives on business failure in terms of failure definition, levels of analysis, underpinning theories, subject area, focusing on pre-failure, focusing on the failure process and focusing on the post-failure. This diversity in perspectives and approaches reveals the necessity of integrating them through a bibliometric study of the literature. On the other hand, a review of prior research shows that despite some systematic reviews on business failure (e.g. Ucbasaran et al., 2013; Omorede, 2021), it has received little academic attention compared to other areas of business management. Furthermore, in previous systematic reviews, different methodologies were used (e.g. Ucbasaran et al., 2013; Omorede, 2021) or different publication times and, most importantly, different subject areas were focused on (e.g., Kücher and Feldbauer-Durstmüller, 2019). Therefore, this research involved a bibliometric study using the co-occurrence analysis on the concept of business failure and entrepreneurial failure, focusing on the research published from 2016 to 2021 in the Web of Science database. In a bibliometric study, co-occurrence was based on shared keywords within the studies. This technique, which is also known as co-word analysis, is a powerful tool for discovering knowledge and drawing a bibliographic map. In addition to co-occurrence analysis, keywords extracted as well as selected documents were analyzed using the content analysis technique to develop the conceptual framework of the studies. The present research can provide a comprehensive view of the studies published in the last six years. It also can help to predict the trend of future studies.

Methodology

The present applied research is a mixed study (quantitative-qualitative). We conduct a quantitative data analysis using VOSViewer software. Then, we analyze the content of the documents qualitatively to develop the conceptual framework of studies. Therefore, two analysis techniques are utilized: co-occurrence analysis and content analysis. Five phases of the research process can be seen in Figure 1.

Figure 1. Research steps.

In this research, we analyze 657 documents on business failure and entrepreneurial failure published in the Web of Science database from 2016 to 2021 using VOSViewer software. These studies are identified by searching the keywords "business failure" and "entrepreneurial failure" in the mentioned database published from 2016 to 2021.

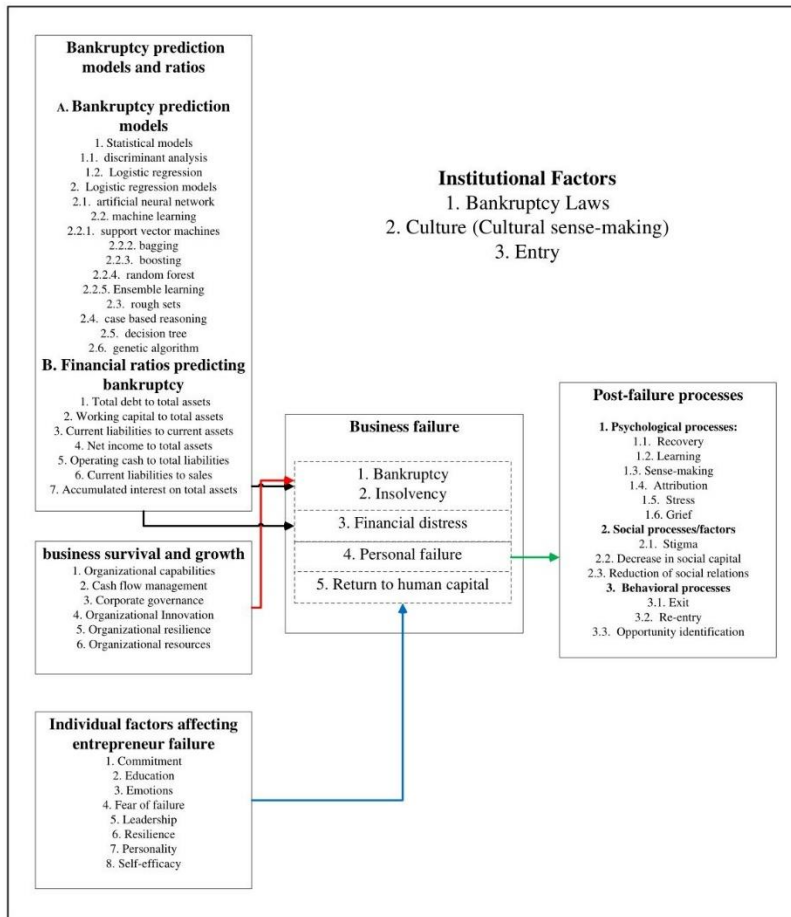

Figure 3. Conceptual framework of business failure and entrepreneurial failure studies (2016-2021).

Conclusion

The findings of this paper revealed that the focus of studies shifted from the organizational level to the individual (entrepreneur) level. Accordingly, behavioral, psychological and sociological studies on failure were more focused on than organizational and mathematical-based studies. It can have two important implications for future research: first, research that has a multidisciplinary approach to business failure and puts the combination of psychological sciences, sociology, economics, management and finance on the agenda will probably have higher theoretical contributions. Second, studies that can take into account individual, organizational and national levels of analysis and simultaneously use a MESO approach to business failure and entrepreneurial failure will have higher potential novelty.

دانشگاه فنی و حرفه‌ای
تکنولوژی و مهارت

کارافان

فصلنامه علمی دانشگاه فنی و حرفه‌ای

ویژه‌نامه ۱۴۰۲، دوره ۲۰، ۶۲-۳۵

آدرس نشریه: <https://karafan.tvu.ac.ir/>

doi: [10.483301/KSSA.2023.353332.2214](https://doi.org/10.483301/KSSA.2023.353332.2214)

شاپای الکترونیکی: ۴۴۲۰-۲۵۳۸

شاپای چاپی: ۹۷۹۶-۲۳۸۲

مقاله پژوهشی

شکست کسب‌وکار: یک مطالعه علم‌سنجی و تحلیل محتوا

مرتضی هندیجانی فرد^۱، زهرا آراستی^{۲*}، نرگس ایمانی‌پور^۳، احسان چیت‌ساز^۴

- ۱- دانشجوی دکتری، گروه کسب و کار جدید، دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
- ۲- دانشیار، گروه توسعه کارآفرینی، دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
- ۳- دانشیار، گروه کسب و کار جدید، دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
- ۴- استادیار، گروه توسعه کارآفرینی، دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

چکیده

با توجه به تنوع رویکردها، سطوح تحلیل و نقاط تمرکز در مطالعات حوزه شکست کسب‌وکار، مطالعه علم‌سنجی حاضر با هدف ترسیم نقشه دانش شکست کسب‌وکار و شکست کارآفرینی، شناسایی مفاهیم کلیدی مرتبط و تدوین الگوی مفهومی مطالعات این حوزه در شش سال اخیر (۲۰۱۶ تا ۲۰۲۱) انجام شده است. این پژوهش، نخست به روش تحلیل هم‌رخدادی بر روی مفاهیم شکست کسب‌وکار و شکست کارآفرینی (مطالعات منتشرشده در پایگاه وب‌اوساینس از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۱) انجام شد و سپس با استفاده از تحلیل محتوای کیفی مفاهیم کلیدی مستخرج از تحلیل هم‌رخدادی، الگوی مفهومی مطالعات تدوین گردید. این پژوهش، از نظر روش گردآوری داده‌ها، آمیخته است به‌گونه‌ای که پس از تحلیل کمی پژوهش‌ها با استفاده از تحلیل هم‌رخدادی، به تحلیل محتوای کیفی مفاهیم کلیدی مستخرج از این تحلیل پرداخته است. یافته‌ها نشان دادند واژه «شکست کسب‌وکار» هم‌رخدادی بیشتری با واژه‌های «عملکرد»، «راهبرد»، «نوآوری»، «شکست»، «رشد» و «رفتار» دارد. همچنین، واژه «شکست کارآفرینی» هم‌رخدادی بیشتری با واژه‌های «تصمیم‌گیری»، «خودباوری»، «دیدگاه»، «یادگیری از شکست»، «استقامت» و «خوشی» دارد. بر اساس نتایج تحلیل محتوا، مطالعات به ۶ دسته کلی تقسیم‌بندی شدند: (۱) نوع‌شناسی‌های شکست کسب‌وکار (۲) فرایندهای پس از شکست کسب‌وکار (۳) مدل‌ها و نسبت‌های پیش‌بینی ورشکستگی (۴) عوامل تعیین‌کننده بقا و رشد کسب‌وکار (۵) عوامل فردی مؤثر بر شکست کارآفرین (۶) عوامل محیطی و نهادی مؤثر بر شکست کسب‌وکار. در پایان، پیشنهاد‌های کاربردی و پیشنهاد‌هایی برای پژوهش‌های آتی مطرح شده است.

اطلاعات مقاله

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۵/۰۳

بازنگری مقاله: ۱۴۰۱/۰۹/۲۶

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۱۰/۲۵

کلید واژگان:

شکست کسب‌وکار
شکست کارآفرینی
تحلیل هم‌رخدادی
علم‌سنجی
تحلیل محتوا

*نویسنده مسئول: زهرا آراستی
پست الکترونیکی:
arasti@ut.ac.ir

©2023 Technical and Vocational University, Tehran, Iran. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

مقدمه

علی‌رغم نقش بی‌بدیل کارآفرینان در رشد اقتصاد ملی، بسیاری از آنان با شکست مواجه می‌شوند (زیممر و اسکاربوروف، ۲۰۰۶)^۱. بر اساس گزارش دیده‌بان جهانی کارآفرینی، نرخ توقف کسب‌وکار در ایران، بیش از نصف نرخ کارآفرینی نوپا (بوسما و کلی، ۲۰۱۸)^۲ و بیش از میانگین نرخ توقف کسب‌وکار در اقتصادهای کارایی‌محور است (آراستی و همکاران، ۲۰۱۲). در گزارش دیگر این مرکز (دیده‌بان جهانی کارآفرینی، ۲۰۱۸)^۳، ایران از منظر نرخ خروج، در میان ۵۴ کشور جهان رتبه ۱۸ را کسب کرده است. اصلی‌ترین دلایل خروج در ایران، سودآور نبودن و مشکل تأمین مالی بوده‌اند (نه فروش کسب‌وکار و یا تعقیب یک فرصت کارآفرینانه دیگر)، به طوری که رتبه ایران از منظر خروج به سبب سودآور نبودن، ۱۲ و از منظر خروج به سبب مشکل تأمین مالی، ۱۴ است. از این رو، پرداختن به موضوع شکست کسب‌وکار با توجه به شواهد تجربی حائز اهمیت فراوان است.

پژوهش‌ها بر روی شکست کسب و کار، سابقه طولانی داشته و از دهه ۱۹۶۰، محققان شروع به مطالعه بر روی این موضوع کرده‌اند (کوچر و فلدبائر-دورستمولر، ۲۰۱۹)^۴. پژوهش‌گران حوزه شکست کسب و کار، رویکردهای متفاوتی به این موضوع داشته‌اند، به گونه‌ای که از منظر تعریف شکست (جنکینز و مک کلو، ۲۰۱۶)^۵، سطح تحلیل، نظریه‌های پایه مورد استفاده، حوزه موضوعی (خلیل، ۲۰۱۶)^۶، تمرکز بر پیش از شکست (جلالی و همکاران، ۲۰۲۲؛ رئیسی و همکاران، ۲۰۱۸)، تمرکز بر فرایند شکست (آمانکواه-آمواه، ۲۰۱۶؛ کروتنز و ون کالی، ۲۰۰۸)^۷ و تمرکز بر پس از شکست (آمانکواه-آمواه و همکاران، ۲۰۱۸؛ شفرد و همکاران، ۲۰۱۶)^۸ تفاوت‌های روشنی را با یکدیگر نشان می‌دهند. این میزان تنوع در رویکردها و ابعاد، ضرورت یکپارچه‌سازی و تجمیع آن‌ها را از طریق یک مطالعه علم‌سنجی بر روی ادبیات نظری نمایان می‌سازد. از سوی دیگر، بررسی مطالعات گذشته نشان می‌دهد، علی‌رغم انجام برخی پژوهش‌های نظام‌مند بر روی این موضوع (همچون (آموورده، ۲۰۲۱؛ یوکباساران و همکاران، ۲۰۱۳)^۹، شکست کسب‌وکار در مقایسه با سایر حوزه‌های مدیریت کسب و کار، توجه آکادمیک اندکی دریافت کرده است (کوچر و فلدبائر-دورستمولر، ۲۰۱۹). همچنین، در مرورهای سیستماتیک پیشین، از روش‌شناسی‌های متفاوت (همچون (آموورده، ۲۰۲۱؛ یوکباساران و همکاران، ۲۰۱۳) استفاده شده یا مطالعاتی با زمان انتشار متفاوت و از همه مهم‌تر، تمرکز موضوعی و تکنیکی متفاوتی (همچون (کوچر و فلدبائر-دورستمولر، ۲۰۱۹) مورد توجه قرار گرفته‌اند. از این رو، پژوهش حاضر قصد دارد یک مطالعه به روش تحلیل هم‌رخدادی بر روی مفهوم شکست کسب‌وکار و شکست کارآفرینی با تمرکز بر پژوهش‌های منتشر شده بین سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۱ در پایگاه وب‌آوساینس انجام دهد. در مطالعه علم‌سنجی، هم‌رخدادی بر اساس واژگان کلیدی مشترک موجود در درون مطالعات اتفاق می‌افتد. این تحلیل که به تحلیل هم‌واژگانی نیز مشهور است، ابزاری قدرتمند در کشف دانش و ترسیم نقشه کتاب‌شناختی است (احمدی و عصاره، ۲۰۱۷). علاوه بر تحلیل هم‌رخدادی، مفاهیم کلیدی استخراج شدند و همچنین مستندات علمی با تکنیک تحلیل محتوا بررسی شدند تا الگوی مفهومی مطالعات تدوین گردد. پژوهش حاضر می‌تواند دیدگاه جامعی از مطالعات منتشر شده ۶ سال اخیر ارائه داده و ضمن شناسایی و تبیین مفاهیم کلیدی و الگوی مفهومی این حوزه، به پیش‌بینی روند مطالعات آتی، کمک شایانی کند.

¹ Zimmerer & Scarborough

² Bosma & Kelley

³ Global Entrepreneurship Monitor

⁴ Kücher & Feldbauer-Durstmüller

⁵ Jenkins & McKelvie

⁶ Khelil

⁷ Amankwah-Amoah; Crutzen & Van Caillie

⁸ Amankwah-Amoah; Shepherd

⁹ Omorede; Ucbasaran

با توجه به موارد فوق، پرسش‌های پژوهش عبارتند از: ۱. نقشه علمی مستندات منتشرشده در پایگاه وب‌آوساینس در حوزه شکست کسب‌وکار و شکست کارآفرینی در قالب تحلیل هم‌خدادی چگونه است؟ ۲. الگوی مفهومی پژوهش‌های حوزه شکست کسب‌وکار و شکست کارآفرینی بر اساس تحلیل محتوای مستندات و نقشه‌های علمی چگونه است؟

پیشینه پژوهش

اهم پژوهش‌های پیشین به شرح جدول ۱ می‌باشند:

جدول ۱. پیشینه پژوهش

ردیف	منبع	اهم یافته‌ها
۱	(ریچاردسون و همکاران، ۱۹۹۴) ^۱	- ارائه یک گونه‌شناسی از فرایندهای شکست کسب‌وکار با استفاده از استعاره قورباغه: (۱) قورباغه آب‌پز: به شکست سازمان‌های باسابقه اشاره دارد که در آن‌ها مشخصه‌هایی همچون درونگرایی، سکون و ناآرایی در مواجهه با تغییرات محیطی مشاهده می‌شود. (۲) قورباغه غرق‌شده: سازمانی که یک برنامه جاه‌طلبانه، مغرورانه و غیرمنطقی را برای رشد آغاز می‌کند، اما به سبب استبداد، مدیریت نامتوازن و کارکرد مالی ضعیف دچار شکست می‌شود. (۳) قورباغه بزرگ: کارآفرین یک شرکت باسابقه که سرمایه‌های مالی شرکت را غالباً برای خودش هزینه می‌کند و نهایتاً آن را به شکست می‌کشد. (۴) بچه قورباغه: همان استارت‌آپ‌های شکست خورده‌اند که در شکست‌های کارآفرینی، یک گروه بزرگ و پرشمار می‌باشند.
۲	(کروتزن و ون کالی، ۲۰۰۸)	- ارائه یک مدل یکپارچه از فرایند شکست کسب و کارها بر اساس دیدگاه مبتنی بر منابع: شکست کسب‌وکار زمانی اتفاق می‌افتد که منابع و قابلیت‌ها با عوامل استراتژیک صنعت، هم‌راستا نباشند و دارای مراحل زیر است: (۱) خاستگاه شکست (کاستی‌ها در منابع) (۲) ظهور علائم شکست (گسترش خاموش مشکلات) (۳) ظهور علائم هشداردهنده بحرانی (نزول قابل توجه جایگاه مالی شرکت) (۴) ورشکستگی
۳	(اوگه و دپرچکر، ۲۰۰۸) ^۲	- ارائه یک نوع‌شناسی از فرایندهای شکست: (۱) استارت‌آپ ناموفق: بسیاری از شرکت‌ها در مدت ۵ سال پس از تأسیس، شکست می‌خورند. اغلب این شرکت‌ها، رشد بسیار محدودی دارند، سودآور نیستند و احتمال بقا ندارند. (۲) شرکت با رشد جاه‌طلبانه: کارآفرین مشتاق ریسک بوده و اهداف بلندپروازانه‌ای تعریف می‌کند، اما خوش‌بینی بیش از حد و ناتوانی در واکنش به تغییرات، او را به شکست می‌کشد. (۳) شرکت با رشد کورکورانه: این شرکت بالغ‌تر و باسابقه‌تر از نوع قبلی است و نخست با محصولی نوآورانه و استراتژی موفق به رشد می‌رسد، اما در ادامه به دلیل فقدان حس واقع‌گرایی و خوش‌بینی کورکورانه سبب رشد مفرط گسترده شکست و متعاقباً افزایش هزینه‌ها و شکست می‌شود. (۴) شرکت بالغ بی‌تفاوت: شرکت‌های باسابقه بی‌تفاوت و راکدی هستند که به دلیل فقدان تعهد و انگیزه اولیه و هوشیاری نداشتن نسبت به تغییرات، شکست می‌خورند.
۴	(آراستی و غلامی، ۲۰۱۰)	- عوامل اصلی شکست کارآفرینان در ایران شامل سه عامل خارجی جو اقتصادی نامناسب جامعه، قوانین و مقررات دولتی و تامین نامناسب منابع مالی از راه سرمایه‌گذاران و بانک‌ها و سه عامل داخلی تغییر انگیزه‌ها، خستگی و دلسردی از کار، ارزیابی غیرواقعی طرح و عضویت نداشتن در شبکه‌ها و گروه‌های مرتبط با کسب و کار است.

¹ Richardson

² Ooghe & De Prijcker

ردیف	منبع	اهم یافته‌ها
۵	(الیاسی و نوتاش، ۲۰۱۱)	- روایت‌های زندگی کاری ۱۰ کارآفرین کارکشته که در کارهای خود تجربه شکست‌های گوناگونی را داشته، شناسایی و در ۷ مقوله به شرح متعاقب ارائه می‌شود: نداشتن دانش، تجربه و مهارت‌های کارآفرینی، معضل بازاریابی و فروش، مشکلات شراکت نامناسب، انعطاف‌ناپذیری در روش، مشکلات مالی، شیفتگی به مسیر خطا، نامساعد بودن محیط کسب‌وکار. اساسی‌ترین یافته متمایز این پژوهش شناسایی نقش مسایل و مشکلات شراکت نامناسب و انعطاف‌پذیری ضعیف در شکست کسب‌وکارها است.
۶	(یوکاساران و همکاران، ۲۰۱۳)	- تبیین فرایند و پیامدهای پس از شکست کارآفرینان با مرور نظام‌مند ادبیات: هزینه‌های شکست به سه دسته هزینه‌های مالی، هزینه‌های اجتماعی و هزینه‌های روان‌شناختی تقسیم می‌شوند. فرایندهای اجتماعی-روان‌شناختی پس از شکست نیز شامل یادگیری و معنابخشی هستند. دستاوردهای شکست نیز شامل بازیابی، دستاوردهای شناختی و دستاوردهای رفتاری می‌باشند.
۷	(نوتاش، ۲۰۱۳)	- ارائه یک چارچوب برای یادگیری از شکست در کارآفرینان کارکشته ایرانی با نگاهی فرایندی شامل ۵ مرحله: (۱) ریشه‌های شکست (۲) وقوع شکست (۳) پیامدهای شکست (۴) اقدامات برگزیده (۵) آموخته‌ها.
۸	(ون‌روویج، ۲۰۱۵) ^۱	- ارائه یک نوع‌شناسی از شکست کسب و کار: (۱) نوع اول: راکد (شکست در حفظ موفقیت): تکرار بیش از حد یک فرمول موفقیت در محیط متغیر (۲) نوع دوم: سرکش (شکست در حرکت به سوی موفقیت): به مرور زمان، نقص‌های موجود در مدل‌های کسب و کار، آشکار می‌شود. (۳) نوع سوم: احق (مرگ و نابودی): با یک تصمیم، مسیر سقوط آغاز می‌شود. این تصمیم با توجه به محیط و دانش موجود در آن زمان، اشتباه است.
۹	(آمانکواه-آمواه، ۲۰۱۶)	- تبیین فرایند یکپارچه شکست سازمانی: مقدمات شکست شامل عوامل داخلی و خارجی زمینه‌ساز شکست و پیامدهای شکست شامل پیامدهای سرایتی و پیامدهای رقابتی می‌باشند.
۱۰	(جنکینز و مک کلو، ۲۰۱۶)	- ارائه یک چارچوب از مفهوم‌سازی‌های شکست کارآفرینی بر اساس سطح تحلیل (فرد یا شرکت) و معیار استفاده شده در مفهوم‌سازی (عینی یا ذهنی) در چهار دسته: (۱) ورشکستگی ناتوانی در پرداخت دیون (عینی - شرکت) (۲) عملکرد ضعیف مالی (ذهنی - شرکت) (۳) بازگشت به سرمایه انسانی (عینی - فرد) (۴) شکست فردی (ذهنی - فرد)
۱۱	(دیاس و تکشرا، ۲۰۱۷) ^۲	- ارائه یک فرایند فردی برای شکست کارآفرینان: تمرکز این مدل بر پیامدهای شکست کسب‌وکار برای کارآفرینان است. این پیامدها عبارتند از: (۱) پیامدهای منفی (مالی، اجتماعی و روان‌شناختی) (۲) معنابخشی و یادگیری (۳) نسبت‌های روایتی (۴) تغییرات شناختی و رفتاری و مسیر شغلی آینده
۱۲	(راسخی و همکاران، ۲۰۱۷)	- کاهش درآمد، بدهی شخصی، نزول کردن پول، کاهش ناگهانی در موقعیت اجتماعی، کاهش اعتمادبه‌نفس، ایجاد حس ننگ، احساس غم و اندوه، سرزنش دیگران و احساس ندامت و پشیمانی بیش‌ترین مشکلاتی هستند که بیشتر کارآفرینان بعد از شکست کسب‌وکار با آن‌ها مواجه می‌شوند. متغیرهای جنسیت، وضعیت مالی، تجربه کارآفرینی، اشتغال به کسب‌وکارهای دیگر، گذراندن دوره‌های کارآفرینی، فرهنگ شکست، خوش‌بینی و اعتمادبه‌نفس متغیرهایی هستند که بر کاهش هزینه‌های شکست کارآفرینان روستایی مؤثرند.
۱۳	(سجاسی قیداری و همکاران، ۲۰۱۸)	- بیش‌ترین مؤلفه استراتژیک و کلیدی شکل‌دهنده شکست کسب و کارهای کارآفرینان محلی را عوامل بیرونی تأثیرگذار از قبیل ضعف اطلاع‌رسانی و ارتباطات گسترده، وجود تحریم‌های اقتصادی، بالا بودن عوارض گمرکی، بالا بودن نرخ ارز، نبود اتحادیه‌های صنفی و مخاطرات طبیعی تشکیل می‌دهند.

¹ Van Rooij² Dias & Teixeira

ردیف	منبع	اهم یافته‌ها
۱۳	(پارساژاد و همکاران، ۲۰۱۹)	- سنجش عوامل مؤثر بر شکست کارآفرینان و پیامدهای مالی، اجتماعی و روانی آن: مهم‌ترین عوامل شکست کارآفرینان، به ترتیب شدت عبارتند از ضعف در تیم استراتژی، استراتژی‌های اشتباه، بازاریابی نادرست، دشواری صنعت، محصول ضعیف و عوامل مالی. بیشترین هزینه تحمیل شده بر کارآفرین، به ترتیب هزینه‌های روانی، اجتماعی و مالی بوده است.
۱۴	(کوچر و فلدبائر- دورستمولر، ۲۰۱۹)	- یک مطالعه علم‌سنجی با تمرکز بر تحلیل استنادی و هم‌استنادی بر روی پژوهش‌های مرتبط با شکست و نزول سازمانی بین سال‌های ۱۹۸۲ تا ۲۰۱۶: شناسایی ۷ خوشه مطالعاتی شامل (۱) بوم‌شناسی جمعیت و سازمان صنعتی (۲) شکست کارآفرینی (۳) نزول سازمانی و انتخاب راهبردی (۴) شکست شرکت‌های کوچک (۵) پیش‌بینی ورشکستگی (۶) نظریه‌های راهبردی و طراحی مطالعه موردی (۷) نظریه نمایندگی و حاکمیت شرکتی.
۱۵	(امورده، ۲۰۲۱)	- بررسی رخدادهای پس از شکست شرکت‌ها در قالب یک مطالعه کیفی ترکیبی: (۱) تجربه و هزینه شکست؛ فرایندهای اسناد و مقصر دانستن، ننگ خوردن و هزینه اجتماعی، تجربه هیجانی و روانی و هزینه اقتصادی و مالی (۲) تأثیرات ناشی از شکست؛ فرایندهای بازاریابی، مقابله و معنابخشی و یادگیری از شکست (۳) دستاوردهای شکست؛ فرایندهای توسعه شایستگی، شناسایی فرصت جدید و درگیر شدن در یک کسبوکار جدید

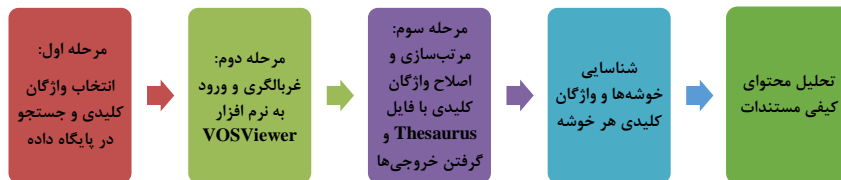
بررسی پژوهش‌های فوق نشان می‌دهد که تاکنون، پژوهشی با تکنیک تحلیل هم‌رخدادی بر روی شکست کسبوکار و شکست کارآفرینی انجام نشده است. پژوهش‌های پیشین یا از روش علم‌سنجی انجام نکرده‌اند یا در صورت استفاده از این روش‌شناسی، از سایر تکنیک‌ها همچون تحلیل استنادی و هم‌استنادی استفاده کرده‌اند. همچنین، تمرکز موضوعی مطالعات پیشین، متفاوت بوده و بازه زمانی متفاوتی را مورد توجه قرار داده‌اند (عمدتاً مطالعات پیش از ۲۰۱۶). از این رو، مطالعه‌ای برای فهم روند مطالعاتی سال‌های اخیر از طریق تکنیک‌های علم‌سنجی و همچنین تحلیل محتوا انجام نشده است.

روش‌شناسی

پژوهش کاربردی حاضر از دو روش علم‌سنجی از نوع تحلیل هم‌رخدادی و همچنین، تحلیل محتوا استفاده کرده است. علم‌سنجی، استفاده از تکنیک‌های آماری و ریاضی برای تجزیه و تحلیل متون و مستندات (مکتوبات) است (بوزیدلوسکی، ۲۰۱۵)^۱. از میان تحلیل‌های گوناگون علم‌سنجی، پژوهش حاضر از تحلیل هم‌رخدادی استفاده کرده است زیرا ابزاری قدرتمند در کشف دانش و ترسیم نقشه کتاب‌شناختی است و کارکردهای گسترده‌ای برای کشف الگوها و تعیین موضوعات مورد تمرکز در یک حوزه مطالعاتی دارد. تحلیل هم‌رخدادی، نوعی تحلیل محتوا برای کشف الگوها و تعیین گرایش‌های موضوعی در حوزه‌های مشخص پژوهشی است (احمدی و عصاره، ۲۰۱۷). این پژوهش، از نظر ابزار گردآوری داده‌ها نیز یک پژوهش آمیخته (کمی-کیفی) است زیرا پس از تحلیل کمی داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار ویواس‌ویوور، به تحلیل محتوای کیفی مستندات پرداخته و سپس، الگوی مفهومی مطالعات حوزه شکست کسبوکار و شکست کارآفرینی را تدوین کرده است.

در این مطالعه، از چارچوب اجرایی زیر برای انجام پژوهش استفاده شده است.

¹ Buzydlowski

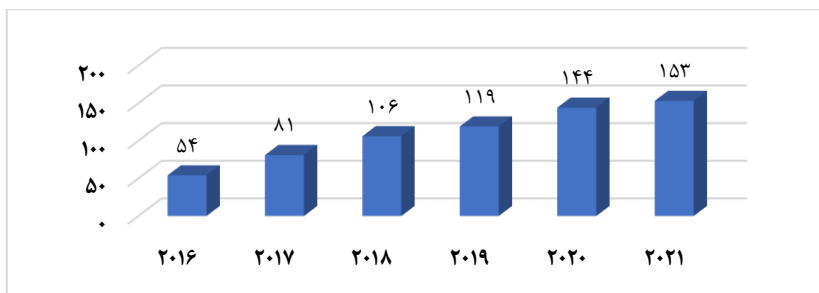
شکل ۱. مراحل انجام پژوهش

در این پژوهش، ۶۵۷ مورد از مکتوبات و مطالعات حوزه شکست کسب و کار و شکست کارآفرینی که از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۱ در پایگاه وب آو ساینس منتشر شده‌اند، با استفاده از نرم‌افزار ویواس‌ویور^۱ مورد تحلیل قرار گرفتند. این مطالعات با جستجوی کلیدواژه‌های «شکست کسب و کار» و «شکست کارآفرینی» در پایگاه مذکور که بین سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۱ منتشر شده‌اند، استخراج گردیدند.

پس از استخراج مقالات بر اساس دو واژه «شکست کسب و کار» و «شکست کارآفرینی» در پایگاه وب آو ساینس و ورود آن‌ها به نرم‌افزار ویواس‌ویور، حداقل تعداد رخداد واژگان، ۵ رخداد انتخاب شد تا از ۲۲۹۰ واژه، ۱۶۲ واژه حائز این شرط انتخاب شوند. پس از ترسیم نقشه دانش توسط نرم‌افزار و بررسی و غربال ۱۶۲ کلمه کلیدی شناسایی شده توسط نرم‌افزار، اصلاح واژگان کلیدی و یکپارچه‌سازی برخی کلمات با یکدیگر به علت یکسان بودن ماهیت آن‌ها ضرورت پیدا کرد. از این رو، از طریق قراردادن کلمات مشابه در فایل ژنروس^۲ نقشه دانش در تحلیل‌های گوناگون نرم‌افزار اصلاح گردید.

یافته‌ها

سال انتشار مستندات منتخب در شکل ۲ مشاهده است. ملاحظه می‌گردد که انتشار این مستندات از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۱ روند صعودی داشته که این امر، نشان‌دهنده اهمیت موضوع شکست و تمرکز بیشتر بر روی آن در ادبیات کارآفرینی دارد. به نظر می‌رسد ظهور پاندمی کووید ۱۹ در سال‌های اخیر و افزایش نرخ شکست کسب و کارها به دلیل مقررات قرنطینه و فاصله‌گذاری اجتماعی، یکی از دلایل افزایش تمرکز بر روی این موضوع باشد.

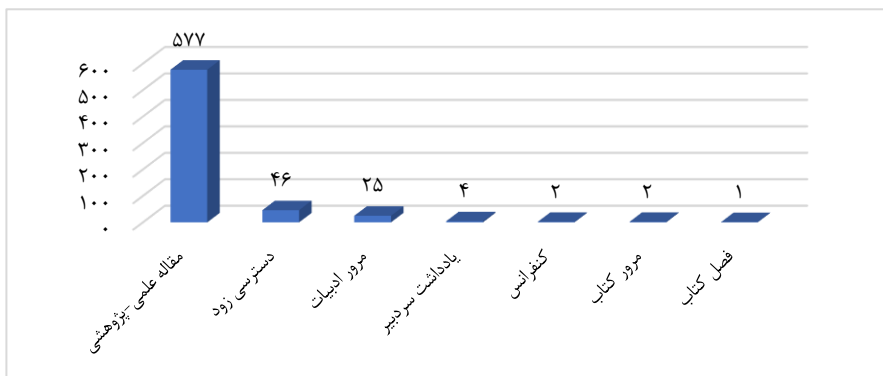
شکل ۲. سال انتشار مستندات منتخب

^۱ VOSviewer

^۲ Thesaurus

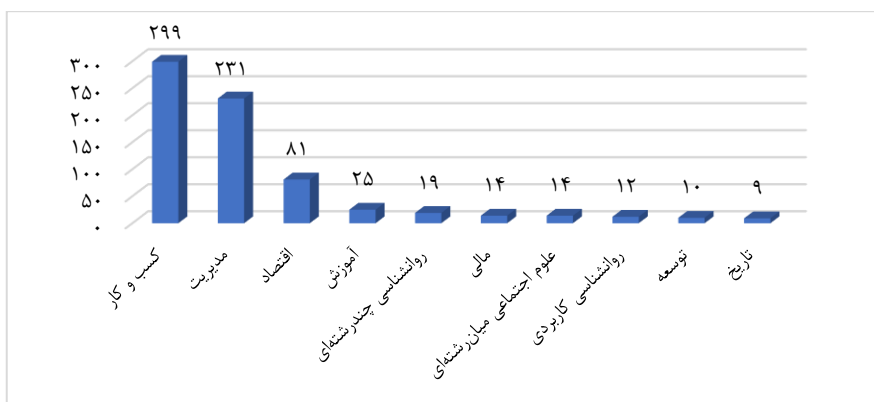
کلماتی که لازم است توسط نرم‌افزار یکسان تلقی شوند تا نقشه دانش بهتری ترسیم گردد، در این فایل نوشته می‌شوند.

نوع مستندات منتخب و تعداد هر یک، در شکل ۳ قابل مشاهده هستند.

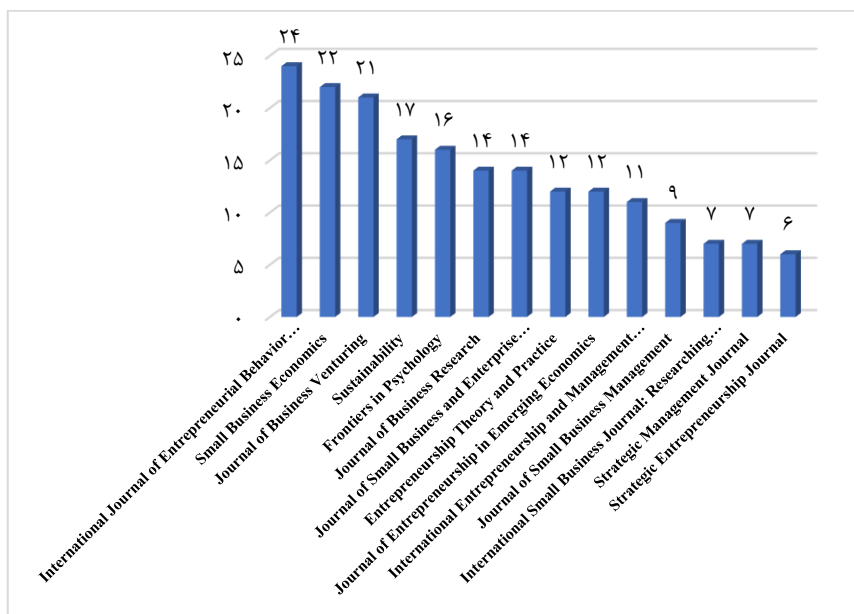
شکل ۳. نوع مستندات منتخب

در طبقه‌بندی موضوعی پایگاه وب‌آ و ساینس، رایج‌ترین دسته‌های موضوعی مستندات منتخب به شرح شکل ۴ قابل مشاهده هستند. برخی مستندات، هم‌زمان در دو دسته‌بندی موضوعی قرار گرفته‌اند.

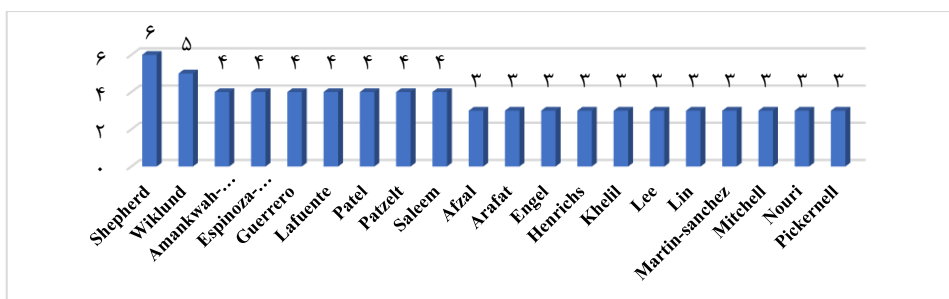
شکل ۴. رایج‌ترین دسته‌های موضوعی مستندات منتخب در پایگاه وب‌آ و ساینس

مجلات‌تی که بیشترین میزان مستندات منتخب را منتشر کرده‌اند، به شرح شکل ۵ قابل مشاهده هستند:

شکل ۵. مهم‌ترین مجلات منتشرکننده مستندات منتخب

مهم‌ترین پژوهشگران این حوزه به همراه تعداد مستندات آن‌ها به شرح شکل ۶ قابل مشاهده هستند. ملاحظه می‌گردد که شفرد و ویکلاند^۱ در رأس این فهرست قرار دارند. مطالعات شفرد، ویکلاند، پاتزل^۲ و خلیل عمدتاً متمرکز بر شکست کارآفرینی و دلالت‌های روانشناختی و اجتماعی شکست در سطح تحلیل فرد است، در حالی که تمرکز مطالعات پژوهشگرانی همچون آمانکواه-آموا^۳ و سلیم^۳ بر شکست کسب‌وکار و سطح تحلیل سازمانی است.

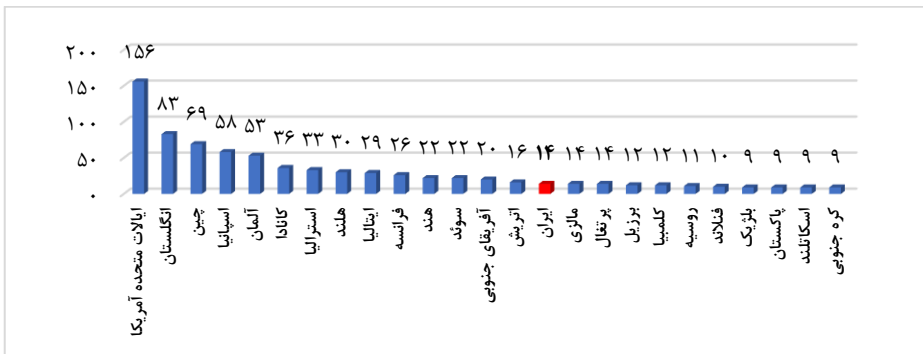
شکل ۶. مهم‌ترین پژوهشگران/نویسندگان مستندات منتخب

مهم‌ترین کشورهای مبدأ انتشار مستندات منتخب به شرح شکل ۷ هستند. ملاحظه می‌گردد که ایران با انتشار ۱۴ پژوهش در رتبه پانزدهم قرار دارد.

¹ Wiklund

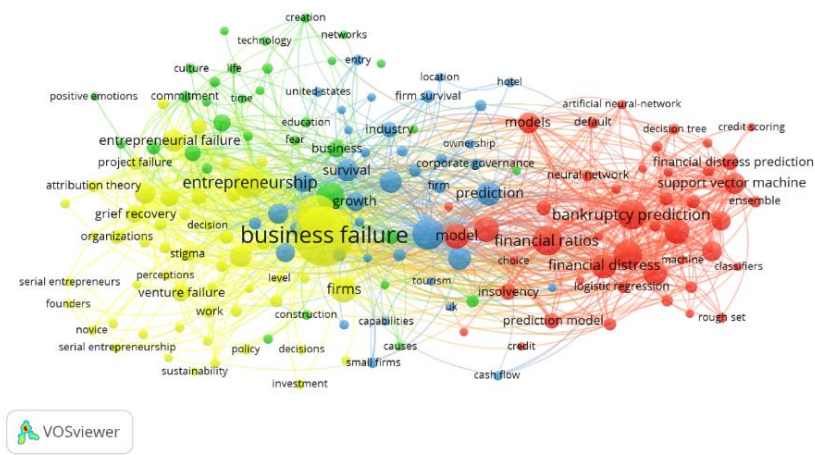
² Patzelt

³ Saleem

شکل ۷. مهم‌ترین کشورهای مبدأ انتشار مستندات منتخب

خروجی تحلیل هم‌رخدای با استفاده از نرم‌افزار ویواس‌ویور در شکل ۹ قابل مشاهده است.

شکل ۸. نقشه علمی تحلیل هم‌رخدای مطالعات حوزه شکست کسب‌وکار و شکست کارآفرینی

همان‌گونه که در نقشه دانش فوق دیده می‌شود، تحلیل هم‌رخدای وجود ۴ خوشه را به شرح جدول ۱ نشان می‌دهد. در این جدول، رخداد، میزان وجود واژگان کلیدی را در پژوهش‌ها نشان می‌دهد. مجموع قدرت اتصال نیز تعداد ارتباط هم‌رخدای هر واژه کلیدی را با سایر واژه‌ها نشان می‌دهد. اولین و بزرگ‌ترین خوشه که با رنگ زرد نشان داده شده، از ۵۱ واژه تشکیل شده است که در این خوشه، دو واژه «شکست کسب و کار» و «عملکرد» با فراوانی ۲۳۱ و ۱۰۱، پربسامدترین واژگان به‌شمار می‌رفتند. خوشه دوم که با رنگ قرمز مشخص شده، دارای ۴۰ واژه است که فراوان‌ترین آن‌ها، «پیش‌بینی ورشکستگی» و «نسبت‌های مالی» با ۶۱ و ۵۹ رخداد بوده‌اند. در خوشه سوم که با رنگ آبی مشخص شده، واژه‌های «ورشکستگی» و «پیش‌بینی» با ۶۱ و ۵۹ فراوانی، بیش‌ترین رخداد را داشته‌اند. در خوشه چهارم نیز که با رنگ سبز مشخص شده، واژه‌های «شکست» و «خودباوری» با ۵۳ و ۲۱ فراوانی، بیش‌ترین رخداد را داشته‌اند. همان‌گونه که فراوانی واژگان و مجموع قدرت اتصال آن‌ها در جدول ۱ نشان می‌دهد، خوشه اول در ارتباط با حوزه پس از شکست کسب‌وکار و فرایندهای آن است. خوشه دوم در ارتباط با مدل‌های پیش‌بینی ورشکستگی و نسبت‌های

مالی مورد استفاده برای پیش‌بینی ورشکستگی است. خوشه سوم در ارتباط با عوامل تعیین‌کننده بقا و رشد کسب و کار و خوشه چهارم نیز در ارتباط با عوامل فردی و نهادی مؤثر بر شکست کسب و کار است.

جدول ۱. فراوانی واژگان کلیدی و قدرت اتصال آن‌ها

خوشه ۱ (زرد)	رتبه	مجموع قدرت اتصال	خوشه ۲ (قرمز)	رتبه	مجموع قدرت اتصال	خوشه ۳ (آبی)	رتبه	مجموع قدرت اتصال	خوشه ۴ (سبز)	رتبه	مجموع قدرت اتصال
شکست کسب و کار (Business failure)	۲۳۱	۱۲۹۹	پیش‌بینی ورشکستگی (Bankruptcy prediction)	۶۱	۴۴۲	ورشکستگی (Bankruptcy)	۶۷	۴۴۳	شکست (Failure)	۵۳	۳۰۶
عملکرد (Performance)	۱۰۱	۶۲۵	نسبت‌های مالی (Financial Ratios)	۵۹	۳۶۷	پیش‌بینی (Prediction)	۳۹	۲۱۳	خودباوری (Self-efficacy)	۲۱	۱۱۹
کارآفرینی (Entrepreneurship)	۶۸	۳۱۹	تحلیل تمایز (Discriminant analysis)	۵۶	۳۹۶	کسب و کار کوچک و متوسط (Small and medium enterprises)	۳۵	۲۰۱	کسب و کار (Business)	۲۰	۱۱۸
مدیریت (Management)	۳۴	۲۰۳	پیش‌بینی شکست کسب و کار (Business failure prediction)	۴۳	۲۸۹	بقا (Survival)	۳۴	۲۴۱	دیدگاه (Perspective)	۱۹	۱۱۸
شکست کارآفرینی (Entrepreneurial failure)	۳۲	۱۷۹	ریسک (Risk)	۴۳	۲۶۵	تعیین‌کننده (Determinants)	۳۲	۲۰۳	اطلاعات (Information)	۱۴	۸۵
پیامدها (Consequences)	۳۱	۲۱۱	مدل (Model)	۴۲	۲۵۳	تأثیر (Impact)	۲۸	۱۸۱	تصمیم‌گیری (Decision making)	۱۳	۷۷
تجربه (Experience)	۲۲	۱۵۴	درماندگی مالی (Financial distress)	۴۱	۲۵۴	موفقیت (Success)	۲۷	۱۹۷	تعهد (Commitment)	۹	۵۹
شکست ونچر (Venture failure)	۲۱	۱۵۳	نسبت‌ها (Ratios)	۳۸	۲۵۳	نوآوری (Innovation)	۲۶	۱۵۰	زندگی (Life)	۸	۵۶
بازایی از انبوه (Grief Recovery)	۲۰	۱۳۴	ماشین بردار پشتیبان (Support vector machine)	۳۰	۲۰۵	رشد (Growth)	۲۵	۱۵۸	استقامت (Persistence)	۸	۴۷
خروج (Exit)	۱۷	۱۳۰	شبکه عصبی (Neural Network)	۲۷	۱۸۴	صنعت (Industry)	۱۷	۱۰۱	هیجان (Emotion)	۸	۴۶
دانش (Knowledge)	۱۷	۹۴	طبقه‌بندی (Classification)	۲۶	۱۸۷	راهبردها (Strategies)	۱۲	۸۰	فرهنگ (Culture)	۸	۴۴
نگ (Stigma)	۱۵	۱۰۵	ناتوانی در پرداخت دیون (Insolvency)	۱۸	۱۰۱	تاب‌آوری (Resilience)	۱۲	۶۸	آموزش کارآفرینی (Entrepreneurship education)	۸	۳۶
سازمان‌ها (Organizations)	۱۴	۹۶	پیش‌بینی درماندگی مالی (Financial distress prediction)	۱۸	۱۳۱	بقای شرکت (Firm survival)	۱۱	۷۶	آموزش (Education)	۸	۲۴
عدم اطمینان (Uncertainty)	۱۳	۸۰	مدل پیش‌بینی (Prediction model)	۱۶	۹۷	کارآفرینان (Entrepreneurs)	۱۱	۶۲	خویش (Self)	۷	۳۷
شکست پروژه (Project Failure)	۱۳	۷۵	درماندگی (Distress)	۱۵	۱۰۳	عملکرد شرکت (Firm Performance)	۱۱	۶۱	شخصیت (Personality)	۷	۳۴
راهبرد (Strategy)	۱۲	۷۲	یادگیری ماشین (Machine learning)	۱۳	۸۲	بازار (Market)	۱۱	۵۶	ساخت (Construction)	۷	۲۶
شکست سازمانی (Organisational failure)	۱۱	۷۷	ورشکستگی شرکت (Corporate bankruptcy)	۱۲	۹۴	تجزیه و تحلیل بقا (Survival analysis)	۹	۶۴	فناوری (Technology)	۷	۲۳
جنسیت (Gender)	۱۱	۶۲	لاجیت (Logit)	۱۱	۸۵	حاکمیت شرکتی (Corporate governance)	۹	۵۷	رضایت (Satisfaction)	۶	۳۹

خوشه ۱ (زرد)	ردیف	مجموع قدرت اتصال	خوشه ۲ (قرمز)	ردیف	مجموع قدرت اتصال	خوشه ۳ (آبی)	ردیف	مجموع قدرت اتصال	خوشه ۴ (سبز)	ردیف	مجموع قدرت اتصال
کار (Work)	۱۱	۵۹	رگرسیون لجستیک Logistic (regression)	۱۰	۸۵	حاکمیت (Governance)	۸	۵۶	ایجاد (Creation)	۶	۳۸
سلامت (Health)	۱۰	۶۰	پیش‌فرض (Default)	۱۰	۶۵	اندازه (Size)	۸	۵۴	زمان (Time)	۶	۳۳
نظریه اسناد Attribution (theory)	۱۰	۵۶	گزینش (Selection)	۹	۷۱	شرکت‌های کوچک (Small firms)	۸	۵۲	ترس (Fear)	۶	۳۰
خوداشتغالی Self-(employment)	۱۰	۵۵	جمعی (Ensemble)	۹	۶۹	ورود (Entry)	۸	۵۱	پروژه‌ها (Projects)	۶	۲۴
قصد (Intentions)	۹	۵۱	انتخاب ویژگی Feature-(selection)	۹	۶۰	بحران (Crisis)	۷	۴۷	شبکه‌ها (Networks)	۵	۴۱
یادگیری از شکست Learning from (failure)	۹	۴۹	اعتباری (Credit risk)	۸	۶۲	مالکیت (Ownership)	۷	۳۷	تصمیم‌گیری گروهی Group decision-(making)	۵	۳۷
ترس از شکست Fear (of failure)	۹	۴۶	درخت تصمیم (Decision tree)	۸	۶۱	ایالات متحده (United states)	۷	۳۶	دلایل (Causes)	۵	۳۱
تصمیم (Decision)	۸	۶۴	الگوریتم ژنتیک Genetic (Algorithm)	۸	۵۹	هتل (Hotel)	۶	۵۲	رستوران (Restaurant)	۵	۳۰
شناسایی فرصت Opportunity (identification)	۸	۴۸	رگرسیون (Regression)	۷	۶۱	مالی (Finance)	۶	۴۳	رهبری (Leadership)	۵	۲۷
خط مشی (Policy)	۸	۴۵	شبکه‌های هوش مصنوعی Artificial (neural-networks)	۷	۴۶	جریان نقدی (Cash flow)	۶	۳۳	توسعه کارآفرینی Entrepreneurship (development)	۵	۲۵
بازیابی (Recovery)	۸	۴۴	مجموعه آف (Rough set)	۶	۴۴	کووید ۱۹ Covid-(19)	۶	۳۰	چارچوب (Framework)	۵	۲۵
انگیزش (Motivation)	۸	۴۳	شکست کسب‌وکار کوچک Small (business failure)	۵	۴۲	محیط (Environment)	۵	۳۹	عملکرد مالی Financial (performance)	۵	۲۳
تازه‌کار (Novice)	۷	۵۴	هیبرید (Hybrid)	۵	۳۹	مکان (Location)	۵	۳۸	هیجان‌های مثبت Positive (emotions)	۵	۲۲
کارآفرینی سریالی Serial (Entrepreneurship)	۷	۵۱	طبقه‌بندی‌کنندگان (Classifiers)	۵	۳۸	دیدگاه مبتنی بر منابع Resource-(based view)	۵	۳۷			
رفتار (Behavior)	۶	۴۶	متغیرها (Variables)	۵	۳۴	ریسک پیش‌فرض (Default risk)	۵	۳۷			
کارآفرین (Entrepreneur)	۶	۴۱	داده‌کاوی (Data Mining)	۵	۳۴	مرگ و میر سازمانی Organizational (mortality)	۵	۳۲			
شرکت‌ها (Enterprises)	۶	۴۱	تحلیل تجربی Empirical-(analysis)	۵	۳۳	گردشگری (Tourism)	۵	۳۰			
پورتفولیو (Portfolio)	۶	۴۰	ماشین (Machine)	۵	۳۳	انگلستان (UK)	۵	۲۶			
ادراکات (Perceptions)	۶	۳۹	امتیازدهی اعتباری (Credit scoring)	۵	۲۹	قابلیت‌ها (Capabilities)	۵	۲۵			
یادگیری کارآفرینانه Entrepreneurial (learning)	۶	۳۵	مدیریت ریسک Risk (management)	۵	۲۲						
استرس (Stress)	۶	۳۴	اعتبار (Credit)	۵	۲۲	کسب و کار خانوادگی Family (business)	۵	۲۱			
سرمایه‌گذاری (Investment)	۶	۳۳									
سطح (Level)	۶	۳۲	انتخاب (Choice)	۵	۲۱						
سرمایه اجتماعی (Social capital)	۶	۳۰									

مجموع قدرت اتصال	رتبه‌بندی	مجموع قدرت اتصال	رتبه‌بندی	مجموع قدرت اتصال	رتبه‌بندی	مجموع قدرت اتصال	رتبه‌بندی
خوشه ۱ (زرد)	۶	خوشه ۲ (قرمز)	۵	خوشه ۳ (سبز)	۴	خوشه ۴ (بنفش)	۳
سرمايه انسانی (Human capital)	۲۵	کارآفرینان سریالی (Serial entrepreneurs)	۳۹	بنیانگذاران (Founders)	۳۷	غنا (Ghana)	۲۵
بینش‌ها (Insights)	۳۵	نقش تعدیلگر (Moderating role)	۳۱	قانون ورشکستگی (Bankruptcy law)	۲۲	پایداری (Sustainability)	۲۲
نگرش‌ها (Attitudes)	۳۴	قانون ورشکستگی (Bankruptcy law)	۲۲	پایداری (Sustainability)	۲۲		

با توجه به جدول ۱، از میان کلیه واژگان کلیدی در خوشه‌های چهارگانه، ملاحظه می‌گردد که در مجموع، واژه‌های «شکست کسب و کار»، «عملکرد»، «کارآفرینی»، «ورشکستگی»، «پیش‌بینی ورشکستگی»، «نسبت‌های مالی»، «شکست»، «شرکت‌ها»، «پیش‌بینی شکست کسب و کار» و «ریسک» به ترتیب با میزان رخداد ۲۳۱، ۱۰۱، ۶۸، ۶۷، ۶۱، ۵۹، ۵۳، ۴۴، ۴۳ و ۴۳ و همچنین مجموع قدرت اتصال ۱۲۹۹، ۶۲۵، ۳۱۹، ۴۴۳، ۴۴۲، ۳۶۷، ۳۰۶، ۲۸۰، ۲۸۹ و ۲۶۵ پرکاربردترین واژگان و با اهمیت زیاد بوده‌اند.

یافته‌ها همچنین نشان داده که واژه‌های «شکست کسب و کار» و «شکست کارآفرینی» به ترتیب با ۱۶۶ و ۷۰ واژه ارتباط مستقیم هم‌رخدادی دارند. هر چه واژگان در نقشه به یکدیگر نزدیک‌تر باشند، به این معناست که بیشتر با یکدیگر در مستندات دیده و مطالعه شده‌اند و متعاقباً هم‌رخدادی بیشتری دارند. همان‌گونه که در شکل ۹ دیده می‌شود، واژه «شکست کسب و کار» در فواصل نزدیک‌تری با واژه‌های «عملکرد»، «راهبرد»، «نوآوری»، «شکست»، «رشد» و «رفتار» قرار دارد که نشان می‌دهد واژه شکست کسب و کار بیشتر همراه با این واژگان در مستندات، مطالعه شده است و با آن‌ها هم‌رخدادی بیشتری دارد. همچنین، واژه «شکست کارآفرینی» در فواصل نزدیک‌تری با واژه‌های «تصمیم‌گیری»، «خودباوری»، «دیدگاه»، «یادگیری از شکست»، «استقامت» و «خویش» قرار دارد که نشان می‌دهد واژه شکست کارآفرینی، بیشتر همراه با این واژگان در مستندات، مطالعه شده‌است و با آن‌ها هم‌رخدادی بیشتری دارد.

در گام بعدی، محتوای مستندات علمی حوزه شکست کسب و کار و شکست کارآفرینی، با روش تحلیل محتوا تجزیه و تحلیل شده و با ۳ مرحله کدگذاری آن‌ها، مطالعات این حوزه دسته‌بندی شده و همچنین، الگوی مفهومی آن‌ها تدوین شد. بر این اساس، مطالعات به ۶ دسته کلی تقسیم‌بندی شدند: (۱) نوع‌شناسی‌های شکست کسب و کار (۲) فرآیندهای پس از شکست کسب و کار (۳) مدل‌ها و نسبت‌های پیش‌بینی ورشکستگی (۴) عوامل تعیین‌کننده بقا و رشد کسب و کار (۵) عوامل فردی مؤثر بر شکست کارآفرین (۶) عوامل محیطی و نهادی مؤثر بر شکست کسب و کار. هر یک از دسته‌های ۲ تا ۶ بر تعریف معینی از شکست کسب و کار تمرکز کرده‌اند که در شکل ۱۱ قابل مشاهده است. نتایج این تقسیم‌بندی در جدول ۲ نشان داده شده است:

جدول ۲. نتایج تحلیل محتوای مستندات علمی حوزه شکست کسب و کار و شکست کارآفرینی

کد گزینشی	کد محوری	کد باز
نوع‌شناسی‌های شکست کسب و کار	ورشکستگی	ورشکستگی به عنوان شروع سازمان‌دهی مجدد قضایی یا اقدامات انحلال شرکت تعریف می‌شود (الکسانیان و هوپیان، ۲۰۱۶). ^۱
	ناتوانی در پرداخت دیون	ناتوانی در پرداخت دیون اشاره به وضعیتی دارد که کاهش درآمدها و/یا افزایش هزینه‌ها به حدی است که شرکت از پرداخت بدهی‌هایش عاجز شده و قادر به جذب سرمایه جدید نیست. در نتیجه، شرکت نمی‌تواند (دست‌کم تحت مالکیت و مدیریت فعلی) به فعالیت خود ادامه دهد. ناتوانی در پرداخت دیون به یک وضعیت مالی و ورشکستگی به یک وضعیت قانونی اشاره دارد (جنکینز و مک کلوی، ۲۰۱۶).
فرآیندهای پس از شکست	درماندگی مالی	درماندگی مالی، به معنای انحراف شرکت از وضعیت عادی است. درماندگی مالی، پیش از همه ورشکستگی‌ها رخ می‌دهد، به‌جز آن‌هایی که به دلیل رویدادی ناگهانی یا پیش‌بینی‌نشده همچون بلاای طبیعی، تغییر قوانین و مقررات دولتی یا تغییر احکام قضایی اتفاق افتادند (اشرف و همکاران، ۲۰۱۹). ^۲
	شکست فردی	تعریف مبتنی بر شکست کارآفرین در سطح فردی، بر دشواری‌های شخصی که شکست می‌تواند برای کارآفرین داشته باشد و تأثیرات این دشواری‌ها، تمرکز دارد. بر این اساس، شکست بر اساس معضلات مالی و عاطفی که می‌تواند برای کارآفرینان داشته باشد و تأثیرات آن بر زندگی آن‌ها، تعریف می‌شود (خلیل، ۲۰۱۶). ^۳
فرآیندهای روان‌شناختی پس از شکست	بازگشت به سرمایه انسانی	در سطح فردی، تعریف مبتنی بر بازگشت سرمایه انسانی، متکی بر ارزیابی کارآفرین از بازگشت سرمایه انسانی خود در سایر گزینه‌های شغلی جایگزین می‌باشد. سرمایه انسانی کارآفرین، حداقل عملکرد قابل قبول وی را تعیین می‌کند و اگر عملکرد شرکت، پایین‌تر از آن حداقل باشد، کارآفرین از شرکت خارج می‌شود (جنکینز و مک کلوی، ۲۰۱۶).
		بازبازی یکی از مهم‌ترین رویدادهای شناختی-هیجانی پس از شکست است که طی آن، سطح آندوه و سایر هیجانات منفی ناشی از شکست، کاهش و سلامت فیزیکی و روانی کارآفرین افزایش می‌یابد (شرف و همکاران، ۲۰۱۶).
		یادگیری از شکست را می‌توان به عنوان فرایندی تلقی کرد که شامل پویای اطلاعات مفید به‌دست‌آمده از شکست و تفسیر آن‌ها برای اطلاع از اقدامات آینده است. پویای به توجه‌گزینشی و گردآوری اطلاعاتی که ممکن است در فرایند معنابخشی مهم باشد، اشاره دارد. تفسیر نیز عبارت است از توسعه شیوه‌هایی برای درک معنای اطلاعات از طریق تطبیق اطلاعات در ساختارهای مناسب برای فهم. علاوه بر این، افراد یاد می‌گیرند که از نتیجه عمل (بازخورد) برای تجدید نظر در سیستم‌هاورهای خود استفاده کنند و رفتار خود را مطابق با آن تعدیل کنند (لیو و همکاران، ۲۰۱۹). ^۳
	معنابخشی، از ۳ فعالیت مرتبط به هم تشکیل شده است: پویای، تفسیر و یادگیری (شرف و همکاران، ۲۰۱۶).	
		نظریه اسناد عنوان می‌کند وقتی فردی موفق می‌شود، موفقیتش را ناشی از عوامل درونی و عوامل فردی می‌داند اما در هنگام شکست، عدم موفقیت خود را به عوامل محیطی و عوامل بیرونی و غیرقابل کنترل نسبت می‌دهد. این نوع رفتار (موفقیت را به خود نسبت دادن و شکست را به دیگران مرتبط دانستن)، افراد را قادر می‌سازد تا عزت نفس خود را حفظ کنند. این سوگیری، مانع یادگیری افراد از شکست می‌شود زیرا باعث می‌شود آن‌ها شکست خود را به عواملی فراتر از کنترلشان نسبت دهند (شرف و همکاران، ۲۰۱۶).

¹ Aleksanyan & Huiban² Ashraf³ Liu

کد گزینشی	کد محوری	کد باز
		استرس، احساس تنش درونی است که توسط یک عامل فشار بیرونی یا درونی ایجاد می‌شود. در ادبیات نظری شکست، استرس، یکی از هیجانات منفی ناشی از شکست کسب‌وکار است که می‌تواند بر بازایی کارآفرین تأثیر منفی بگذارد (والش و کانینگهام، ۲۰۱۶). ^۱
		غم و اندوه، یک واکنش هیجانی منفی به شکست است که توانایی یادگیری کارآفرین از رویدادهای مربوط به آن را مختل می‌کند (کلیماس و همکاران، ۲۰۲۱). ^۲
		نگ، یک پاسخ اکوسیستمی به ویژگی‌ها و اقدامات فردی یا سازمانی است که با انتظارات هنجاری مطابقت ندارد. شکست می‌تواند برای کارآفرین ننگ‌آور باشد زیرا ذی‌نفعان کسب‌وکار غالباً به دنبال مقصر دانستن کارآفرین پس از شکست هستند (سیمونز و همکاران، ۲۰۱۹). ^۳
		شکست کسب‌وکار می‌تواند کارآفرین را دچار ننگ اجتماعی و متعاقباً کاهش سرمایه اجتماعی کند. کارآفرینان می‌کوشند از طریق قدرت بیان خود، شکست را به عوامل بیرونی نسبت دهند و از ننگ سایرین در امان بمانند. این کار به آنان کمک می‌کند که سرمایه اجتماعی خود را بازایی کنند (سانتانا، ۲۰۲۰). ^۴
		یافته‌ها نشان داده‌اند که برخی کارآفرینان پس از شکست، کمتر با دوستان و اطرافیان خود صحبت می‌کنند و علاقه کمتری به تماس/روابط اجتماعی و فعالیت‌های اجتماعی نشان می‌دهند (فیش و بلاک، ۲۰۲۱). ^۵
		خروج به معنای خارج شدن کارآفرین خوداشتغال از فعالیت‌های کارآفرینانه در بازار کار است (دانا، ۲۰۲۱). ^۶
	فرایندهای رفتاری پس از شکست	کارآفرینان پس از بازایی روانی و مدیریت تصویرپردازی ذهنی ننگ ناشی از شکست، ممکن است با بهره‌گیری از تجارب شکست، اقدام به ورود مجدد به فرایند کارآفرینی کنند (گوئرو و اسپینوزا-بنویدز، ۲۰۲۱). ^۷
		کارآفرینان با استفاده از تجارب شکست و از طریق فرآیندهای همترازی ساختاری، می‌توانند فرصت‌های کارآفرینانه جدیدی را شناسایی نمایند (مولر و شفر، ۲۰۱۶). ^۸
	مدل‌های آماری	مهم‌ترین ابزارهای آماری برای پیش‌بینی ورشکستگی شرکت‌ها عبارتند از: تحلیل تمایز چندگانه و رگرسیون لجستیک (الاکا و همکاران، ۲۰۱۸). ^۹
	مدل‌های هوش مصنوعی	مهم‌ترین ابزارهای هوش مصنوعی پیش‌بینی ورشکستگی: شبکه عصبی مصنوعی، ماشین‌های بردار پشتیبان، مجموعه‌های راف ^{۱۰} ، استدلال مبتنی بر نمونه، درخت تصمیم و الگوریتم ژنتیک (الاکا و همکاران، ۲۰۱۸). ^{۱۰}
	مدل‌های یادگیری ماشین	در برخی دسته‌بندی‌ها، مدل‌های یادگیری ماشین (شامل ماشین‌های بردار پشتیبان، بگینگ، بوستینگ و جنگل تصادفی) به عنوان دسته سوم (متفاوت از مدل‌های آماری و هوش مصنوعی) بیان شده است (باربوزا و همکاران، ۲۰۱۷). ^{۱۱}

روش‌های آماری پس از شکست

مدل‌ها و دسته‌های پیش‌بینی ورشکستگی

¹ Walsh & Cunningham² Klimas³ Simmons⁴ Santana⁵ Fisch & Block⁶ Dana⁷ Guerrero & Espinoza-Benavides⁸ Mueller & Shepherd⁹ Alaka¹⁰ Rough sets¹¹ Barboza

کد گزینشی	کد محوری	کد باز
	نسبت‌های مالی پیش‌بینی ورشکستگی	نسبت‌های مالی، از دهه‌های گذشته به‌طور وسیع برای پیش‌بینی ورشکستگی به‌کار می‌رفته‌اند. برخی از مهم‌ترین این نسبت‌ها عبارتند از: کل بدهی به کل دارایی‌ها، سرمایه در گردش به کل دارایی‌ها، بدهی‌های جاری به دارایی‌های جاری، درآمد خالص به کل دارایی‌ها، وجوه نقد عملیاتی به کل بدهی‌ها، بدهی جاری به فروش، سود انباشته به کل دارایی‌ها (تیان و یو، ۲۰۱۷) ^۱ .
	قابلیت‌های سازمانی	قابلیت‌های سازمانی به توانایی یک شرکت برای به‌کارگیری منابع موجود خود به عنوان دارایی اصلی اشاره دارد. به عبارت دیگر، قابلیت سازمانی عبارت است از توانایی یک سازمان برای انجام مجموعه‌ای هماهنگ از وظایف، با استفاده از منابع سازمانی به‌منظور دستیابی به یک نتیجه نهایی خاص. قابلیت‌های سازمانی در زمان شروع کسب‌وکار می‌توانند پایه‌ای برای بقای آن در آینده ایجاد کنند (لوفستن، ۲۰۱۶) ^۲ .
	مدیریت جریان نقدینگی	مدیریت جریان نقدینگی، تأثیر کلیدی بر بقا و رشد شرکت‌ها دارد و هرچه مازاد نقدینگی که به کسب‌وکار بازگردانده می‌شود بیشتر باشد (به جای دریافت آن به عنوان مزد توسط مالک)، شانس بقای بیشتری خواهد داشت (شش و گارا، ۲۰۱۸) ^۳ .
	حاکمیت شرکتی	مطالعات نشان داده‌اند که نوع و شیوه حاکمیت شرکتی می‌تواند ریسک بقا یا ورشکستگی را کاهش یا افزایش دهد. برای مثال، برخی پژوهش‌ها نشان داده‌اند که تعداد بالای اعضای هیئت مدیره در شرکت‌های پیچیده، ریسک ورشکستگی را کاهش می‌دهد (دارات و همکاران، ۲۰۱۶) ^۴ .
	نوآوری سازمانی	نوآوری سازمانی که به معنای پرورش هدفمند تفکر خارج از چارچوب ^۵ در محیط‌های سازمانی است، می‌تواند بر بقا و احتمال ورشکستگی سازمان‌ها تأثیر بگذارد. با این حال، این تأثیر در مطالعات گوناگون، متفاوت گزارش شده است زیرا نوآوری نیازمند صرف هزینه در بخش تحقیق و توسعه است. برخی مطالعات، رابطه‌ای منفی را میان [مخارج] تحقیق و توسعه و بقای شرکت گزارش کرده‌اند، در حالی که برخی دیگر، دریافته‌اند که سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه و شدت ورودی نوآورانه شرکت‌ها، احتمال بقای آن‌ها را افزایش و احتمال ورشکستگی آن‌ها را کاهش می‌دهد (بای و تیان، ۲۰۲۰) ^۶ .
	تاب‌آوری سازمانی	تاب‌آوری سازمانی را می‌توان به عنوان توانایی یک شرکت برای جذب مؤثر، توسعه پاسخ‌های معین و نهایتاً مشارکت در فعالیت‌های تحولی در راستای واکنش مناسب به رویدادهای مخرب که به‌طور بالقوه بقای سازمان را تهدید می‌کنند، تعریف کرد. بنابراین مفهوم تاب‌آوری سازمانی شامل مقاومت، سازگاری و قابلیت انطباق به عنوان ویژگی‌های اصلی است و بر جذب ضربه، سازماندهی مجدد و یادگیری و سازگاری به عنوان ظرفیت‌های اصلی دلالت دارد (منندز بلانکو، ۲۰۱۸) ^۷ .
	منابع سازمانی	شکست یا موفقیت، به میزان زیادی وابسته به منابع در دسترس و تحت کنترل کسب‌وکار است (خلیل، ۲۰۱۶) ^۸ .
	تعهد	برخی مطالعات نشان داده‌اند که به تأخیر انداختن شکست به سبب برخی سوگیری‌های شناختی همچون تشدید تعهد می‌تواند هزینه‌های مالی شکست را افزایش دهد (چیریکو و همکاران، ۲۰۱۸) ^۹ .

عوامل تعیین‌کننده بقا و رشد کسب‌وکار

¹ Tian & Yu

² Löfsten

³ Shash & Qarra

⁴ Darrat

⁵ Out-of-the-box thinking

⁶ Bai & Tian

⁷ Menéndez Blanco

⁸ Chirico

کد گزینشی	کد محوری	کد باز
عوامل فردی مؤثر بر شکست کارآفرین	آموزش	آموزش کارآفرینی می‌تواند به استقرار و بقای کسب و کارها کمک شایانی کند و همچنین میزان تأثیر گرایش کارآفرینانه بر عملکرد کسب‌وکار را افزایش دهد (چو و لی، ۲۰۱۸).
	هیجان	میان کارآفرین و کسب و کارش، یک رابطه هیجانی برقرار است. از این رو، از دست دادن کسب و کار، احتمالاً واکنش‌های هیجانی منفی (همچون غم و اندوه) را ایجاد می‌کند. با این حال، بسیاری از هیجانات منفی اندکی پیش از شکست نهایی کسب و کار، در کارآفرین ظهور و بروز پیدا می‌کنند. اندوه پیشاپیش ^۱ ، قبل از وقوع شکست رخ می‌دهد و بر میزان اندوهی که بعد از واقعه شکست رخ می‌دهد تأثیر می‌گذارد. زمانی که فرد تصور می‌کند کسب‌وکارش شکست خواهد خورد، با وجودی که هنوز این اتفاق نیفتاده است، غم‌زده و اندوهگین شده و برای مقابله کردن و سازماندهی مجدد روانی انگیزه پیدا می‌کند (شفرود و همکاران، ۲۰۱۶).
	ترس از شکست	ترس یک پاسخ هیجانی است که به واسطه درک یک تهدید به فرد القا می‌شود. ترس از شکست، به عنوان «میل کلی به اجتناب از شکست» تعریف می‌شود. سه بعد، این میل را در بر می‌گیرد: ترس از بی‌ارزش کردن خود، ناراحت کردن افرادی که برای کارآفرین مهم هستند و داشتن آینده‌ای نامطمئن. ترس از شکست در ادبیات نظری کارآفرینی، تأثیر دوگانه‌ای دارد. از یک سو، ترس از شکست با ورود به کارآفرینی و آغاز کسب‌وکار ارتباط منفی دارد. از سوی دیگر، اگر کارآفرین قبلاً درگیر فرایند کارآفرینی شده باشد، ترس از شکست برای افراد بسیار جاه‌طلب انگیزه‌بخش و برای کسانی که کمتر جاه‌طلب هستند، بی‌انگیزه‌کننده است (والش و کلینینگهام، ۲۰۱۶).
	رهبری	رهبری شامل ایجاد چشم‌انداز، نفوذ و انگیزه برای کارکنان در راستای اجرای برنامه‌ها در عرصه عمل است. سازمان‌ها با تلاش رهبری برنامه‌ها را اجرا می‌کنند و فقدان آن در شرکت‌ها باعث انحرافات و در نهایت شکست می‌شود (بوشه، ۲۰۱۹).
	استقامت (پایداری)	پایداری کارآفرینانه عبارت است از حفظ پیوسته انگیزه کارآفرینانه کارآفرین و تجدید مشارکت فعال و مستمر وی در یک کسب‌وکار علی‌رغم وجود نیروهای مخالف یا جایگزین‌های فریبنده (کالیندو و همکاران، ۲۰۲۰).
	شخصیت	شخصیت کارآفرین، از جمله عوامل تأثیرگذار بر شکست کسب‌وکار است. برخی از ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان شکست‌خورده عبارتند از: باز نبودن در برابر تجارب جدید، فقدان وجدان کاری، خوشرو نبودن، ثبات عاطفی و درونگرایی (پاردو و آلفونسو، ۲۰۱۷).
	خودباوری	خودباوری کارآفرینانه به باور فرد به توانایی ایفای موفقیت‌آمیز نقش‌ها و وظایف کارآفرینی اشاره دارد. خودباوری فردی با افزایش پایداری در عملکرد شغلی و تلاش‌های کارآفرینانه مرتبط است (شفرود و همکاران، ۲۰۱۶).
عوامل محیطی و نهادی مؤثر بر شکست کسب و کار	قوانین ورشکستگی	قوانین ورشکستگی، میزان مجازات شدن قانونی کارآفرینان به سبب شکستشان را معین می‌کنند. این هنجارهای نهادی می‌توانند به عنوان یک انعکاس از نگرش اجتماعی به کارآفرینان شکست‌خورده تلقی شوند، بدین معنا که قوانین مجازات‌کننده‌تر، سطوح بالاتری از ننگ خوردن در جامعه را منعکس می‌کنند (شفرود و همکاران، ۲۰۱۶).

¹ Cho & Lee

² Anticipatory grief

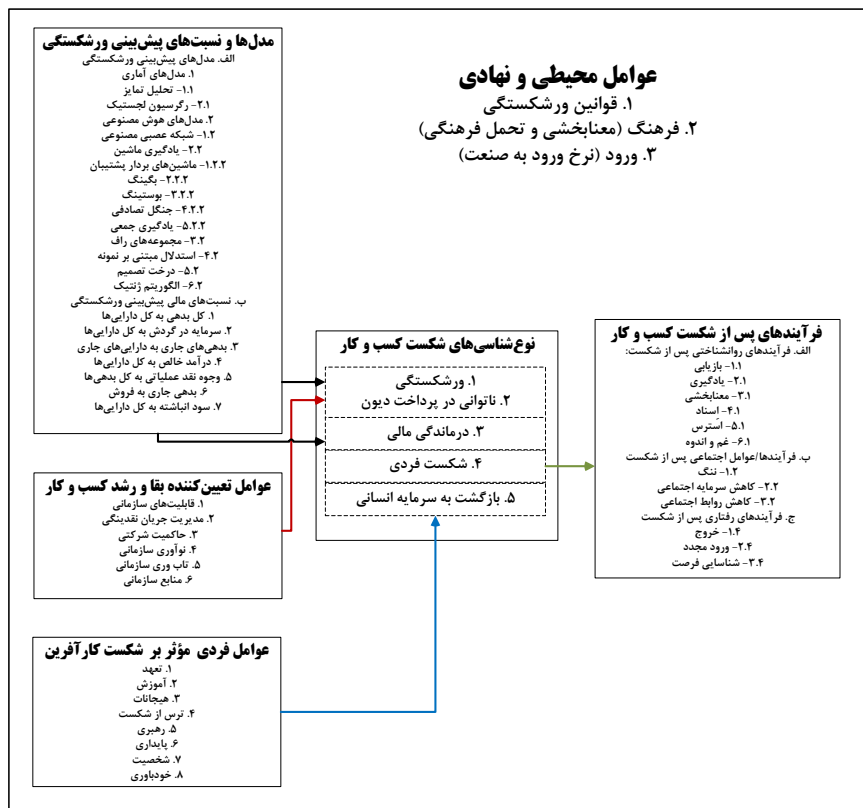
³ Bushe

⁴ Caliendo

⁵ Pardo & Alfonso

کد گزینشی	کد محوری	کد باز
	فرهنگ	هرچه میزان تحمل فرهنگی در یک منطقه بالاتر باشد، میزان ننگ ناشی از شکست کاهش می‌یابد. معنابخشی فرهنگی از شکست نیز می‌تواند به عنوان یک عامل کلان بر یادگیری کارآفرین از شکست تأثیر بگذارد (وی و همکاران، ۲۰۱۹).
	نرخ ورود به صنعت	ورود، نخستین مرحله در فرایند کنش کارآفرینانه است که شامل کشف، ارزیابی و بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینانه می‌باشد. نرخ ورود کسب‌وکار، تعداد شرکت‌های جدید را نشان می‌دهد که در سال جاری ثبت شده‌اند و به‌صورت درصدی از کل شرکت‌های ثبت‌شده قابل تعریف است (لی و همکاران، ۲۰۲۲).

با توجه به تحلیل محتوای مطالعات منتخب، الگوی مفهومی این مطالعات به صورت شکل ۹ است.

شکل ۹. الگوی مفهومی مطالعات حوزه شکست کسب‌وکار و شکست کارآفرینی (۲۰۱۶-۲۰۲۱)

¹ Wei

² Lee

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با استفاده از یک تحلیل هم‌رخدادی، پژوهش‌های حوزه شکست کسب‌وکار و شکست کارآفرینی را که بین سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۱ در پایگاه وب‌آو ساینس منتشر شده‌اند، مورد تجزیه و تحلیل علم‌سنجی قرار داد. یافته‌ها نشان دادند که در مجموع، واژه‌های «شکست کسب‌وکار»، «عملکرد»، «کارآفرینی»، «ورشکستگی»، «پیش‌بینی ورشکستگی»، «نسبت‌های مالی»، «شکست»، «شرکت‌ها»، «پیش‌بینی شکست کسب‌وکار» و «ریسک» به ترتیب با میزان رخداد ۲۳۱، ۱۰۱، ۶۸، ۶۷، ۶۱، ۵۹، ۵۳، ۴۴، ۴۳ و ۴۳ و همچنین مجموع قدرت اتصال ۱۲۹۹، ۶۲۵، ۳۱۹، ۴۴۳، ۴۴۲، ۳۶۷، ۳۰۶، ۲۸۹، ۲۶۵ پرکاربردترین واژگان و با اهمیت زیاد بوده‌اند. این نتیجه، هم‌راستا با یافته‌های (کوچر و فلدباثر-دورستمولر، ۲۰۱۹) می‌باشد که در خوشه‌بندی خود از مطالعات شکست، پیش‌بینی ورشکستگی را به عنوان یک خوشه عمده مطالعاتی شناسایی کردند. یافته‌های حاصل از تحلیل هم‌رخدادی همچنین نشان داد که شکست کسب‌وکار، به میزان زیادی با راهبرد، نوآوری و رفتار کارآفرینان ارتباط دارد. این نتیجه، هم‌راستا با دیدگاه مبتنی بر منابع است که منابع ملموس و ناملموس (همچون نوآوری و سرمایه انسانی) را منشأ عملکرد و مزیت رقابتی می‌داند. یافته‌ها همچنین روشن ساخت که شکست کارآفرینی به میزان زیادی با خودباوری ارتباط دارد. این نتیجه که نشان‌دهنده نقش خودباوری در پیشگیری از شکست کارآفرینان است، هم‌راستا با یافته‌های (شفرود و همکاران، ۲۰۱۶) می‌باشد که خودباوری را عامل مهمی در افزایش استقامت و تلاش‌های کارآفرینانه می‌دانند.

نتایج تحلیل محتوا نیز نشان داد که مطالعات منتخب، به شش دسته کلی قابل تقسیم‌بندی هستند: (۱) نوع‌شناسی‌های شکست کسب‌وکار: بخشی از مطالعات، تلاش کرده‌اند، مفهوم‌پردازی‌های مختلف شکست کسب‌وکار را بررسی و مقایسه کنند. مطالعات مختلف، هرکدام، تعریف مشخصی از شکست کسب‌وکار را مورد تمرکز قرار دادند. برای مثال، مطالعاتی که بر روی مدل‌های پیش‌بینی ورشکستگی انجام شده‌اند، عمدتاً تعریف ورشکستگی یا ناتوانی در پرداخت دیون را پذیرفته‌اند. مطالعاتی که بر روی عوامل تعیین‌کننده بقا و رشد کسب‌وکار انجام شده‌اند، عمدتاً تعریف درماندگی مالی را معیار قرار داده‌اند و مطالعاتی که بر روی عوامل فردی مؤثر بر شکست کارآفرین، انجام شده‌اند، تعریف شکست به عنوان عدم بازگشت سرمایه انسانی را مبنا قرار داده‌اند. در نهایت، مطالعاتی که عمدتاً بر روی فرایندهای اجتماعی - روان‌شناختی پس از شکست انجام شده‌اند، تعریف شکست فردی را ملاک قرار داده‌اند. این نتیجه، هم‌راستا با یافته‌های (جنکینز و مک کلوی، ۲۰۱۶) و (یوکباساران و همکاران، ۲۰۱۳) می‌باشد که پیش‌تر، تعاریف گوناگون شکست را دسته‌بندی کرده‌اند. (۲) فرایندهای پس از شکست کسب‌وکار: مفهوم‌پردازی مطالعات این دسته از شکست، عمدتاً شکست فردی است. این دسته، عمدتاً بر رویدادهای پس از شکست و پیامدهای روانی، اجتماعی و رفتاری آن برای کارآفرینان شکست‌خورده متمرکز است. از این رو، سطح تحلیل آن، عمدتاً فرد کارآفرین است. علاوه بر فرایندهای روان‌شناختی (استرس، غم و اندوه، بازیابی روانی، معنابخشی و یادگیری از شکست)، این دسته به فرایندهای اجتماعی پس از شکست و پیامدهای اجتماعی آن برای کارآفرینان (مانند ننگ و کاهش سرمایه اجتماعی) نیز می‌پردازد. این نتیجه، هم‌راستا با مطالعات (یوکباساران و همکاران، ۲۰۱۳)، (شفرود و همکاران، ۲۰۱۶) و (پارسانزاد و همکاران، ۲۰۱۹) می‌باشد که بر فرایندهای روان‌شناختی و اجتماعی پس از شکست متمرکز شده‌اند. (۳) مدل‌ها و نسبت‌های پیش‌بینی ورشکستگی: این دسته که قدیمی‌ترین دسته مطالعاتی در حوزه شکست کسب‌وکار نیز محسوب می‌شود، متمرکز بر مفهوم ورشکستگی و تکنیک‌های پیش‌بینی آن است که غالباً مربوط به حیطه مدیریت مالی کسب‌وکار می‌شود. از این رو، سطح تحلیل آن، عمدتاً سازمان/کسب‌وکاری است که در معرض ورشکستگی قرار دارد و عملکرد آن به شدت تنزل یافته است. اگرچه در پژوهش‌های این دسته، غالباً از واژه ورشکستگی استفاده شده، اما مقصود آن‌ها، غالباً مفهوم «ناتوانی در پرداخت دیون» است و نه ورشکستگی. علاوه بر این دو مفهوم، درماندگی مالی نیز دیگر مفهوم‌سازی مطالعات این دسته از شکست است. بنابر تعریف (پلات و پلات،

۲۰۰۶^۱ درماندگی مالی چیزی است که در نتیجه تصمیمات عملیاتی یا نیروهای خارجی برای شرکت‌ها اتفاق می‌افتد، در حالی که ورشکستگی چیزی است که شرکت‌ها برای محافظت از دارایی‌های خود در برابر طلبکاران انتخاب می‌کنند. از این رو، ملاحظه می‌گردد که مطالعات این دسته، هم مفهوم‌پردازی‌های عینی و هم ذهنی در سطح تحلیل شرکت را مورد تمرکز قرار داده‌اند. این نتیجه، هم‌راستا با یافته‌های (آلاکا و همکاران، ۲۰۱۸) و طبقه‌بندی آن‌ها از روش‌های پیش‌بینی ورشکستگی است. (۴) عوامل تعیین‌کننده بقا و رشد کسب و کار: این دسته، بیش از آنکه بر مفاهیم شکست و ورشکستگی تمرکز داشته باشد، بر بقا، رشد و تاب‌آوری شرکت‌ها و به طور کلی اجتناب از شکست تمرکز دارد و غالباً به عوامل سازمانی می‌پردازد که می‌توانند موجب بقای شرکت‌ها در یک محیط و فرار آن‌ها از ورشکستگی شوند. از این رو، سطح تحلیل این دسته، عمدتاً شرکت‌اکسب و کار است. مفهوم‌پردازی مطالعات این دسته از شکست، عمدتاً ورشکستگی و ناتوانی در پرداخت دیون می‌باشد و از این منظر، شباهت بسیاری به دسته سوم دارد. این نتیجه هم‌راستا با دیدگاه مبتنی بر منابع است که نقش منابع ملموس و ناملموس را در دستیابی به مزیت رقابتی، پیشگیری از شکست و رسیدن به موفقیت مورد تأکید قرار داده‌اند. (۵) عوامل فردی مؤثر بر شکست کارآفرین: مفهوم‌پردازی مطالعات این دسته از شکست، عمدتاً بازگشت به سرمایه انسانی است که با نگاهی به چارچوب (جنکینز و مک کلوی، ۲۰۱۶) تعریفی عینی در سطح تحلیل فردی است. بنابراین، در یک سطح عملکرد یکسان، یک کارآفرین ممکن است شرکت خود را موفق بداند، در حالی که کارآفرین دیگر، آن شرکت را با مقایسه گزینه‌های جایگزین بر اساس سرمایه انسانی خود، ناموفق قلمداد کند. یکی از رایج‌ترین معیارها در این حالت، گزینه‌های جایگزین استفاده از منابع شرکت می‌باشد (جنکینز و مک کلوی، ۲۰۱۶). بنابراین، مفهوم «رضایت کارآفرین» از عملکرد کسب و کارش در این تعریف، تعیین‌کننده است. این دسته مطالعاتی که پیوند نزدیکی با دسته دوم دارد، عمدتاً به عوامل روانشناختی که پیش از شکست بر کارآفرین تأثیر می‌گذارند و می‌توانند شکست/عدم شکست وی را تعیین کنند، می‌پردازد. از این رو، سطح تحلیل، عمدتاً فرد است. این نتیجه نیز در راستای دیدگاه مبتنی بر منابع است که نقش منابع ملموس و ناملموس را در دستیابی کارآفرینان به موفقیت و جلوگیری از شکست مورد تمرکز قرار داده‌اند. (۶) عوامل محیطی و نهادی مؤثر بر شکست: این دسته از مطالعات، به نهادها پرداخته و نقش عوامل، هنجارها و شرایط نهادی (همچون قوانین ورشکستگی و فرهنگ) را که قواعد شکست کارآفرینان را در کشورها و مناطق مختلف تنظیم می‌کنند، بررسی کرده‌اند. بنابراین، سطح تحلیل پژوهش‌های این دسته، نهاد است. این نتیجه، هم‌راستا با نظریه نهادی است که موجب آن، نهادهای رسمی (همچون قوانین) و نهادهای غیررسمی (همچون فرهنگ) نقش مهمی را در توسعه جامعه و همچنین موفقیت افراد، ایفا می‌کنند.

پیشنهادهای کاربردی

نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل هم‌رخدادی، نشان دادند که شکست کسب و کار، ارتباط هم‌رخدادی زیادی با راهبردهای کسب‌وکار و نوآوری آن دارند. از این رو، اتخاذ راهبردهای مناسب و نوآوری «حساب شده»، می‌تواند احتمال شکست را کاهش دهد. از سوی دیگر، ارتباط هم‌رخدادی بالای خودباوری و استقامت با شکست کارآفرینی نشان می‌دهد که در بعد فردی، کارآفرینان باید با تقویت خودباوری و داشتن استقامت در مسیر کارآفرینی، احتمال شکست خود را کاهش دهند.

نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل محتوا نشان دادند که مدل‌ها (اعم از مدل‌های آماری و هوش مصنوعی) و نسبت‌های مالی متنوعی برای پیش‌بینی ورشکستگی وجود دارند که کارآفرینان و مدیران می‌توانند از آن‌ها برای پیش‌بینی ورشکستگی و سلامت مالی کسب‌وکار خود استفاده کنند. نتایج همچنین نشان دادند که پرورش قابلیت‌های سازمانی،

¹ Platt & Platt

مدیریت جریان نقدینگی، رعایت اصول حاکمیت شرکتی، نوآوری و تاب‌آوری سازمانی و همچنین، استفاده اثربخش از منابع سازمانی، کلید اصلی بقا و رشد کسب و کارها هستند. تعهد، آموزش، خودباوری و پایداری نیز عواملی هستند که در سطح فردی می‌توانند به کارآفرینان کمک کنند از شکست اجتناب ورزند. در نهایت، یافته‌ها نشان دادند شکست کسب و کار می‌تواند برای کارآفرینان، پیامدهای منفی روان‌شناختی (غم و اندوه، استرس و ...) و اجتماعی (نگ، کاهش سرمایه اجتماعی و ...) داشته باشد اما آنان می‌توانند با مدیریت این عوارض، به سمت بازیابی روانی، یادگیری و معنابخشی به شکست حرکت کنند و متعاقباً با بهره‌گیری از تجارب به‌دست‌آمده، ورود مجددی به فعالیت‌های کارآفرینانه داشته و فرصت‌های جدیدی را نیز شناسایی کنند.

پیشنهادها برای پژوهش‌های آتی

پژوهش حاضر، محدود به مطالعاتی بوده است که از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۱ منتشر شده‌اند. پژوهش‌های آتی می‌توانند بازه زمانی گسترده‌تری را مد نظر قرار دهند. علاوه بر این، در این پژوهش، تنها مستندات که در پایگاه وب‌آوساینس منتشر شده‌اند، مورد تحلیل قرار گرفتند. در پژوهش‌های آتی می‌توان از مطالعاتی که در سایر پایگاه‌های علمی منتشر شده‌اند، برای تحلیل استفاده کرد. تکنیک علم‌سنجی مورد استفاده در این مطالعه، تحلیل هم‌رخدادی بوده است. پژوهش‌های آتی می‌توانند از تکنیک‌های دیگری همچون تحلیل هم‌استنادی و استنادی برای بررسی مطالعات استفاده کنند. بررسی مطالعات نشان داد که تمرکز پژوهش‌ها از سطح شرکت به سمت فرد (کارآفرین) رفته است و مطالعات رفتاری، روان‌شناختی و جامعه‌شناسی بر روی شکست، بیش از مطالعات سازمانی و مطالعات مبتنی بر تکنیک‌های ریاضی اقبال یافته‌اند. این امر می‌تواند دو پیام مهم برای پژوهش‌های آتی داشته باشد: اولاً، پژوهش‌هایی که بتوانند رویکردی میان‌رشته‌ای به موضوع شکست کسب و کار داشته باشند و ترکیبی از علوم روان‌شناختی، جامعه‌شناسی، اقتصاد، مدیریت و مالی را در دستور کار قرار دهند، مشارکت نظری بالاتری خواهند داشت. ثانیاً مطالعاتی که بتوانند هم‌زمان سطح تحلیل فردی، سازمانی و ملی را مورد توجه قرار دهند و رویکردی چندسطحی به شکست کسب و کار و شکست کارآفرینی داشته باشند، از نوآوری بالقوه بالاتری برخوردار خواهند بود.

References

- Ahmadi, H., & Osareh, F. (2017). Co-word Analysis Concept, Definition and Application. *Librarianship and Information Organization Studies*, 28(1), 125-145. http://nastinfo.nlai.ir/article_1132.html?lang=en
- Alaka, H. A., Oyedele, L. O., Owolabi, H. A., Kumar, V., Ajayi, S. O., Akinade, O. O., & Bilal, M. (2018). Systematic review of bankruptcy prediction models: Towards a framework for tool selection. *Expert Systems with Applications*, 94(8), 164-184. <http://doi.org/10.1016/j.eswa.2017.10.040>
- Aleksanyan, L., & Huiban, J-P. (2016). Economic and financial determinants of firm bankruptcy: evidence from the French food industry. *Review of Agricultural, Food and Environmental Studies*, 97(2), 89-108. <https://doi.org/10.1007/s41130-016-0020-7>
- Amankwah-Amoah, J. (2016). An integrative process model of organisational failure. *Journal of Business Research*, 69(9), 3388-3397. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2016.02.005>
- Amankwah-Amoah, J., Boso, N., & Antwi-Agyei, I. (2018). The Effects of Business Failure Experience on Successive Entrepreneurial Engagements: An Evolutionary Phase Model. *Group & Organization Management*, 43(4), 648-682. <https://doi.org/10.1177/1059601116643447>

- Arasti, Z., & Gholami, M. (2010). Causes of entrepreneurs' failures in Iran. *Journal of Entrepreneurship Development*, 3(2), 163-184. https://jed.ut.ac.ir/article_22827.html?lang=en
- Arasti, Z., Zandi, F., & Talebi, K. (2012). Exploring the effect of individual factors on business failure in Iranian new established small businesses. *International Business Research*, 5(4), 2-11. <https://doi.org/10.5539/ibr.v5n4p2>
- Ashraf, S., G. S. Félix, E., & Serrasqueiro, Z. (2019). Do Traditional Financial Distress Prediction Models Predict the Early Warning Signs of Financial Distress? *Journal of Risk and Financial Management*, 12(2), 55. <https://doi.org/10.3390/jrfm12020055>
- Bai, Q., & Tian, S. (2020). Innovate or die: Corporate innovation and bankruptcy forecasts. *Journal of Empirical Finance*, 59, 88-108. <https://doi.org/10.1016/j.jempfin.2020.09.002>
- Barboza, F., Kimura, H., & Altman, E. (2017). Machine learning models and bankruptcy prediction. *Expert Systems with Applications*, 83(3), 405-417. <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2017.04.006>
- Bosma, N., & Kelley, D. (2018). *Global entrepreneurship monitor: 2018/2019 global report*. GEM. <https://www.gemconsortium.org/file/open?fileId=50213>
- Bushe, B. (2019). The causes and impact of business failure among small to micro and medium enterprises in South Africa. *Africa's Public Service Delivery and Performance Review*, 7(1), 1-26. <https://doi.org/10.4102/apsdpr.v7i1.210>
- Buzydlowski, J. W. (2015). Co-occurrence analysis as a framework for data mining. *Journal of Technology Research*, 6, 1-19. <https://www.semanticscholar.org/paper/Co-occurrence-analysis-as-a-framework-for-data-Buzydlowski/f17632a4388a924ed406462c7f1e374ab236df4a>
- Caliendo, M., Goethner, M., & Weißenberger, M. (2020). Entrepreneurial persistence beyond survival: Measurement and determinants. *Journal of Small Business Management*, 58(3), 617-647. <https://doi.org/10.1080/00472778.2019.1666532>
- Chirico, F., Salvato, C., Byrne, B., Akhter, N., & Arriaga múzquiz, J. (2018). Commitment Escalation to a Failing Family Business. *Journal of Small Business Management*, 56(3), 494-512. <https://doi.org/10.1111/jsbm.12316>
- Cho, Y. H., & Lee, J-H. (2018). Entrepreneurial orientation, entrepreneurial education and performance. *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 12(2), 124-134. <https://doi.org/10.1108/APJIE-05-2018-0028>
- Crutzen, N., & Van Caillie, D. (2008). The business failure process: an integrative model of the literature. *Review of Business and Economics*, 53(3), 287-316. https://www.researchgate.net/publication/227433978_The_Business_Failure_Process_An_Integrative_Model_of_the_Literature
- Dana, L-P. (2021). *World encyclopedia of entrepreneurship* (2 ed.). Edward Elgar Publishing. <https://www.e-elgar.com/shop/gbp/world-encyclopedia-of-entrepreneurship-9781839104138.html>
- Darrat, A. F., Gray, S., Park, J. C., & Wu, Y. (2016). Corporate Governance and Bankruptcy Risk. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 31(2), 163-202. <https://doi.org/10.1177/0148558x14560898>
- Dias, A., & Teixeira, A. A. C. (2017). The anatomy of business failure. *European Journal of Management and Business Economics*, 26(1), 2-20. <https://doi.org/10.1108/EJMBE-07-2017-001>

- Elyasi, G., & Notash, H. (2011). Identifying the origins of Iranian habitual entrepreneurs: A narrative research. *Journal of Entrepreneurship Development*, 4(3), 31-50. https://jed.ut.ac.ir/article_24210.html?lang=en
- Fisch, C., & Block, J. H. (2021). How does entrepreneurial failure change an entrepreneur's digital identity? Evidence from Twitter data. *Journal of Business Venturing*, 36(1), 106015. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2020.106015>
- Guerrero, M., & Espinoza-Benavides, J. (2021). Do emerging ecosystems and individual capitals matter in entrepreneurial re-entry' quality and speed? *International Entrepreneurship and Management Journal*, 17(3), 1131-1158. <https://doi.org/10.1007/s11365-020-00733-3>
- Global Entrepreneurship Monitor. (2018). *GEM 2017 / 2018 Global Report*. GEM. <https://www.gemconsortium.org/report/gem-2017-2018-global-report>
- Jalali, R., Mosleh, A., & Nematollahi, Z. (2022). Identifying the Causes of Failure of Bio-Start-Ups in Bushehr Province Based on Fuzzy Cognitive Mapping and Multi-Objective Modelling. *Karafan Quarterly Scientific Journal*, 19(2), 283-310. <https://doi.org/10.48301/kssa.2022.288157.1549>
- Jenkins, A., & McKelvie, A. (2016). What is entrepreneurial failure? Implications for future research. *International Small Business Journal*, 34(2), 176-188. <https://doi.org/10.1177/0266242615574011>
- Khelil, N. (2016). The many faces of entrepreneurial failure: Insights from an empirical taxonomy. *Journal of Business Venturing*, 31(1), 72-94. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2015.08.001>
- Klimas, P., Czakon, W., Kraus, S., Kailer, N., & Maalaoui, A. (2021). Entrepreneurial Failure: A Synthesis and Conceptual Framework of its Effects. *European Management Review*, 18(1), 167-182. <https://doi.org/10.1111/emre.12426>
- Kücher, A., & Feldbauer-Durstmüller, B. (2019). Organizational failure and decline – A bibliometric study of the scientific frontend. *Journal of Business Research*, 98(1), 503-516. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2018.05.017>
- Lee, C. K., Wiklund, J., Amezcua, A., Bae, T. J., & Palubinskas, A. (2022). Business failure and institutions in entrepreneurship: a systematic review and research agenda. *Small Business Economics*, 58(4), 1997-2023. <https://doi.org/10.1007/s11187-021-00495-4>
- Liu, Y., Li, Y., Hao, X., & Zhang, Y. (2019). Narcissism and learning from entrepreneurial failure. *Journal of Business Venturing*, 34(3), 496-512. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2019.01.003>
- Löfsten, H. (2016). Organisational capabilities and the long-term survival of new technology-based firms. *European Business Review*, 28(3), 312-332. <https://doi.org/10.1108/EBR-04-2015-0041>
- Menéndez Blanco, J. M. (2018). Organizational Resilience. How Learning Sustains Organizations in Crisis, Disaster, and Breakdown by D. Christopher Kayes. *The Learning Organization*, 25(2), 143-146. <https://doi.org/10.1108/TLO-07-2017-0074>
- Mueller, B. A., & Shepherd, D. A. (2016). Making the Most of Failure Experiences: Exploring the Relationship between Business Failure and the Identification of Business Opportunities. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 40(3), 457-487. <https://doi.org/10.1111/eta.p.12116>
- Notash, H. (2013). Developing a Framework of Entrepreneurial Learning from Failures for Iranian Habitual Entrepreneurs: A Process Approach. *Journal of Entrepreneurship Development*, 6(4), 131-149. <https://doi.org/10.22059/jed.2013.50802>

- Omoredede, A. (2021). Managing crisis: a qualitative lens on the aftermath of entrepreneurial failure. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 17(3), 1441-1468. <https://doi.org/10.1007/s11365-020-00655-0>
- Ooghe, H., & De Prijcker, S. (2008). Failure processes and causes of company bankruptcy: a typology. *Management Decision*, 46(2), 223-242. <https://doi.org/10.1108/00251740810854131>
- Pardo, C., & Alfonso, W. (2017). Applying “attribution theory” to determine the factors that lead to the failure of entrepreneurial ventures in Colombia. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 24(3), 562-584. <https://doi.org/10.1108/JSBED-10-2016-0167>
- Parsanejad, M., Razavi, S. M., & Foroutan, Z. (2019). Integrated Modeling of Entrepreneurial Failure Antecedents and its Financial, Social and Psychological Consequences. *Journal of Entrepreneurship Development*, 12(1), 41-59. <https://doi.org/10.22059/jed.2019.278038.652949>
- Platt, H. D., & Platt, M. B. (2006). Understanding differences between financial distress and bankruptcy. *Review of Applied Economics*, 2(2), 141-157. <https://doi.org/10.22004/ag.econ.50146>
- Raisi, A., Sheihakitash, M., Kored, H., & Valinafs, A. (2018). Investigating and prioritizing the factors affecting the defeat of greenhouse business in Zarabad branch of Konarak region. *Karafan Quarterly Scientific Journal*, 15(1), 113-126. https://karafan.tvu.ac.ir/article_100517.html?lang=en
- Rasekhi, B., Ghanbari Movahed, R., & Alibaygi, A. (2017). Analysis of Failure Costs of Rural Entrepreneurs in Kermanshah Township. *Journal of Rural Research*, 8(2), 178-193. <https://doi.org/10.22059/jrur.2017.62671>
- Richardson, B., Nwankwo, S., & Richardson, S. (1994). Understanding the Causes of Business Failure Crises. *Management Decision*, 32(4), 9-22. <https://doi.org/10.1108/00251749410058635>
- Santana, J. J. (2020). Embracing Failure: A Socio-Computational Analysis of Entrepreneurial Failure Narratives. *Academy of Management Proceedings*, 2020(1), 21707. <https://doi.org/10.5465/AMBPP.2020.21707abstract>
- Shash, A. A., & Qarra, A. A. (2018). Cash Flow Management of Construction Projects in Saudi Arabia. *Project Management Journal*, 49(5), 48-63. <https://doi.org/10.1177/8756972818787976>
- Shepherd, D. A., Williams, T., Wolfe, M., & Patzelt, H. (2016). *Learning from entrepreneurial failure*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781316416242>
- Simmons, S. A., Wiklund, J., Levie, J., Bradley, S. W., & Sunny, S. A. (2019). Gender gaps and reentry into entrepreneurial ecosystems after business failure. *Small Business Economics*, 53(2), 517-531. <https://doi.org/10.1007/s11187-018-9998-3>
- Sojasi Qeidari, H., Shayan, H., & Hosseini Kahnooj, S. R. (2018). Identifying Factors Affecting on Entrepreneurs Local Business Defeat by Fundamental Theory and Futuristic Approach. *The Journal of Spatial Planning*, 22(1), 154-186. <http://hsmmp.modares.ac.ir/article-21-16099-en.html>
- Tian, S., & Yu, Y. (2017). Financial ratios and bankruptcy predictions: An international evidence. *International Review of Economics & Finance*, 51, 510-526. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2017.07.025>

- Ucbasaran, D., Shepherd, D. A., Lockett, A., & Lyon, S. J. (2013). Life After Business Failure: The Process and Consequences of Business Failure for Entrepreneurs. *Journal of Management*, 39(1), 163-202. <https://doi.org/10.1177/0149206312457823>
- Van Rooij, A. (2015). Sisyphus in business: Success, failure and the different types of failure. *Business History*, 57(2), 203-223. <https://doi.org/10.1080/00076791.2014.909808>
- Walsh, G. S., & Cunningham, J. A. (2016). Business Failure and Entrepreneurship: Emergence, Evolution and Future Research. *Foundations and Trends® in Entrepreneurship*, 12(3), 163-285. <https://doi.org/10.1561/03000000063>
- Wei, J., Chen, Y., Zhang, J., & Gong, Y. (2019). Research on factors affecting the entrepreneurial learning from failure: an interpretive structure model. *Frontiers in Psychology*, 10, 1304. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01304>
- Zimmerer, T. W., & Scarborough, N. M. (2006). *Essentials of Entrepreneurship and Small Business Management* (4, Ed.). Prentice Hall. <https://www.amazon.com/Essentials-Entrepreneurship-Small-Business-Management/dp/0131491784>